

ARBETE MED STÖD

EN LITTERATURÖVERSIKT OM STÖD I AR-
BETE FÖR PERSONER MED PSYKISK FUNKT-
IONSNEDESÄTTNING

SUSANNA NILSSON

ARBETE MED STÖD

EN LITTERATURÖVERSIKT OM STÖD I ARBETE FÖR PERSONER MED PSYKISK FUNKTIONSNEDSÄTTNING

SUSANNA NILSSON

Nilsson, S. Arbeta med stöd. En litteraturöversikt om stöd i arbete för personer med psykisk funktionsnedsättning. *Examensarbete i handikapp och rehabiliteringsvetenskap, 15hp*. Malmö universitet: Fakulteten för hälsa och samhälle, institutionen för socialt arbete, 2026.

Abstrakt

Arbete utgör en central del av människors livsvillkor och är nära sammankopplat med delaktighet, identitet och hälsa. Samtidigt har personer med psykisk funktionsnedsättning generellt en svagare position på arbetsmarknaden. Supported Employment (SE) är en arbetslivsinriktad rehabiliteringsmetod som har utvecklats för att hjälpa personer att få och behålla ett arbete på den reguljära arbetsmarknaden. Individual Placement and Support (IPS) är en specifik modell inom SE, särskilt inriktad på att stödja personer med psykisk funktionsnedsättning att få, återfå eller behålla arbete. Syftet med studien är att beskriva hur arbetslivsinriktat stöd inom SE och IPS ser ut efter inträde i arbete för personer med psykisk funktionsnedsättning, inom svensk forskning. Studien genomfördes som en scoping study där 11 studier identifierades genom systematiska databassökningar och analyserades med tematisk analys. Resultaten visar att stödet inte framstår som en enhetlig eller avgränsad insats, utan som en process där innehåll, organisering och varaktighet hänger samman i praktiken. Stödet omfattar både praktiska och emotionella dimensioner som ges parallellt i arbetsrelaterade situationer. Relationens betydelse mellan individ och stödperson framträder som central, liksom kontinuitet över tid. Vidare formas stödet i relation till både individuella behov och organisatoriska villkor.

Nyckelord: arbetslivsinriktad rehabilitering, Individual Placement and Support, kontinuitet, psykisk funktionsnedsättning, relation, stöd, Supported Employment.

SUPPORTED EMPLOYMENT

A LITERATURE REVIEW ON SUPPORT IN WORK FOR PEOPLE WITH MENTAL DISABILI- TIES

SUSANNA NILSSON

Nilsson, S. Supported work. A literature review on support in work for people with mental disabilities. *Degree project in Disability- and Rehabilitation Science, 15 högskolepoäng*. Malmö University: Faculty of Health and Society, Department of Social Work, 2026.

Abstract

Work is a central part of people's living conditions and is closely linked to participation, identity and health. At the same time, people with mental disabilities generally have a weaker position in the labour market. Supported Employment (SE) is a occupational rehabilitation method that has been developed to support people to get and keep a job in the regular labour market. Individual Placement and Support (IPS) is a specific model within SE, specifically focused on supporting people with mental disabilities to get, regain or keep a job. The aim of the study is to describe what occupational support within SE and IPS looks like after entry into work for people with mental disabilities, within Swedish research. The study was conducted as a scoping study where 11 studies were identified through systematic database searches and analysed using thematic analysis. The results show that the support does not appear as a uniform or delimited intervention, but as a process where content, organisation and duration are interconnected in practice. The support includes both practical and emotional dimensions that are provided in parallel in work-related situations. The importance of the relationship between the individual and the support person emerges as central, as does continuity over time. Furthermore, the support is shaped in relation to both individual needs and organizational conditions.

Keywords: *continuity, Individual Placement and Support, mental disability, occupational rehabilitation, relationship, Supported Employment, support.*

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING	4
Problemformulering	4
Syfte.....	5
BAKGRUND	5
Psykisk funktionsnedsättning i relation till arbete	6
Rätten till arbete och svensk funktionshinderpolitik	7
SE och IPS som arbetslivsinriktat stöd	9
TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER	11
Social interaktion och utvecklingen av sociala roller	11
Empowerment och individens handlingsutrymme	12
Samverkan och organiseringen av stöd	13
Datainsamling	15
Formulering av forskningsfråga	16
Identifiering av relevanta studier.....	16
Kartläggning av data (charting the data)	21
Analysgenomförande.....	21
Bekanta sig med materialet och initial kodning	22
Söka efter och granska potentiella teman.....	22
Definiering av tema	23
Etiska överväganden	24
RESULTAT OCH ANALYS	24
Stödets innehåll och relationella karaktär	25
Praktiskt och emotionellt stöd.	25
Individens delaktighet och inflytande	27
Relationens betydelse i stödet	28
Hur stödet organiseras och genomförs	30
Samverkan mellan aktörer.....	30
Roller i stödprocessen	31
Flexibilitet och tillgänglighet.....	33
Stödets kontinuitet och individens utveckling över tid.....	34
Kontinuitet i stöd och kontakt	34
Utveckling av självständighet och arbetsroll	35
Sammanfattning	37
Metoddiskussion	38
Vidare forskning	41
BILAGA 1.	49
BILAGA 2.	52

INLEDNING

Arbete utgör en central del av människors livsvillkor och är nära kopplat till identitet, social delaktighet, ekonomisk självständighet och hälsa (Bond et al. 2004; Modini et al. 2016). För personer med psykisk funktionsnedsättning är arbete särskilt betydelsefullt, då det ofta ses som en central del av återhämtningsprocessen och som en väg till ökad självbestämmanderätt och inkludering i samhället (Toper et al. 2011). Bond et al. (2004) beskriver arbete som ett tydligt uttryck för *community integration*, vilket innebär att personer med psykisk funktionsnedsättning ges möjlighet att leva ett liv i samhällets ordinarie sammanhang och ta del av roller som är tillgängliga för andra.

Bejerholm et al. (2015) beskriver samtidigt att personer med psykisk funktionsnedsättning i betydligt lägre utsträckning deltar i arbetslivet jämfört med befolkningen i övrigt. Brouwers (2020) visar att arbetslösheten i denna grupp är avsevärt högre än bland personer utan psykisk funktionsnedsättning. Uppgifter från Statistikmyndigheten framhäver att personer med funktionsnedsättning generellt har en svagare ställning på arbetsmarknaden. Exempelvis uppskattas omkring 10 procent av befolkningen i ålder 16-64 år leva med någon form av funktionsnedsättning och arbetslösheten är högre i denna grupp än i befolkningen som helhet (SCB, 2022).

Mot denna bakgrund har arbetslivsinriktade rehabiliteringsinsatser utvecklats med syfte att stödja personer med psykisk funktionsnedsättning att få, återfå eller behålla ett arbete (Tideman et al. 2015). Under de senaste decennierna har Supported Employment (SE), och särskilt modellen Individual Placement and Support (IPS) etablerats som metoder för få individer i arbete (Bond, 2004; Bond, Drake & Becker, 2012).

Bond (2004) beskriver SE som en evidensbaserad metod, vilket innebär att metoden har stöd i ett omfattande forskningsunderlag, för att stödja personer med funktionsnedsättning att få arbete på den reguljära arbetsmarknaden. Bond, Drake och Becker (2012) beskriver IPS som en specifik modell inom SE, särskilt inriktad på stöd till personer med psykisk funktionsnedsättning. Vidare framhålls att långsiktigt och individanpassat stöd bland annat utgör centrala principer inom IPS. Detta kan därmed förmodas vara avgörande för att personer med psykisk funktionsnedsättning ska kunna etablera sig och kvarstå i arbete.

Problemformulering

SE och särskilt IPS beskrivs således som en evidensbaserad metod för att öka sysselsättningen bland personer med psykisk funktionsnedsättning (Bond, 2004; Bond, Drake & Becker, 2012). Bond, Campbell och Drake (2012) beskriver hur forskning om IPS i stor utsträckning bedömer interventionens resultat utifrån olika mått på arbetsutfall, exempelvis i vilken utsträckning personer erhåller arbete och hur länge anställningen varar. Samtidigt analyserar Nygren et al. (2013) vilka individuella faktorer som kan förutsäga arbetsutfall inom IPS-program utifrån en svensk kontext. Resultat visar bland annat att graden av psykiatriska symtom har betydelse för möjligheten att få ett arbete. Det kan således argumenteras för att denna typ av forskning bidrar med kunskap om faktorer som påverkar

möjligheterna att erhålla ett arbete, men samtidigt ger begränsad förståelse för hur det arbetslivsinriktade stödet utformas och fungerar *efter* att personer inträtt i arbete.

Långsiktighet i stödet är alltså en central del av IPS (Bond, Drake & Becker, 2012) och enligt Kim et al. (2015) är frågan om att stödet inte skall vara tidsbestämt en central komponent i modellen, vilket innebär att stödet ska därför fortsätta så länge individen önskar och har behov av det. Samtidigt påpekar Sundermann et al. (2022) behovet av mer kunskap om hur SE/IPS fungerar i olika organisationer och nationella kontexter, vilket understryker behovet av ytterligare kunskap om hur modellen fungerar i praktiken.

Att tidigare forskning enbart i begränsad utsträckning har undersökt hur stödet faktiskt utformas och fungerar efter det att individen inträtt i arbete innebär att en central del av modellen fortfarande är relativt begränsat belyst i forskningen. Mot denna bakgrund finns ett behov att sammanställa och skapa en helhetsbild av hur arbetslivsinriktat stöd inom SE/IPS beskrivs i svensk forskning efter att personer har inträtt i arbete, då den befintliga forskningen är spridd och behandlar olika aspekter av fenomenet.

Syfte

Syftet med studien är att beskriva hur arbetslivsinriktat stöd inom SE ser ut efter inträde i arbete för personer med psykisk funktionsnedsättning- inom svensk forskning.

Studien vägleds av följande frågeställningar:

1. Hur beskrivs det arbetsinriktade stödets innehåll och organisering i relation till IPS?
2. Hur beskrivs stödets varaktighet och kontinuitet över tid?

BAKGRUND

Arbetslivsinriktad rehabilitering för personer med psykisk funktionsnedsättning behöver förstås i förhållande till såväl individens livssituation som de strukturella och rättsliga förutsättningarna som påverkar möjligheterna till arbete och delaktighet (Socialdepartementet, 2008; Modini et al., 2016). Frågor om arbetsdelaktighet och stödinsatser rör sig i skärningspunkten mellan individens resurser och svårigheter, samhälleliga normer och attityder samt politiska och juridiska strukturer (Brouwers, 2020; Socialdepartementet, 2008; Socialstyrelsen, 2024b). För att analysera hur arbetslivsinriktat stöd inom SE och IPS beskrivs i svensk forskning efter det att en person erhållit arbete, är det nödvändigt att belysa såväl målgruppens förutsättningar som de normativa och organisatoriska ramar inom vilka stödet verkar.

I detta kapitel behandlas därför först psykisk funktionsnedsättning i relation till arbete, därefter rätten till arbete och svensk funktionshinderpolitik samt

arbetsmarknadssituationen för personer med psykisk funktionsnedsättning. Avslutningsvis presenteras SE och IPS som former av arbetslivsinriktat stöd.

Psykisk funktionsnedsättning i relation till arbete

Begreppet psykisk funktionsnedsättning används för att beskriva de varaktiga och betydande konsekvenser som psykisk ohälsa kan få för en individs vardagsliv (Nationell psykiatrisamordning 2006). Det handlar om personer som under en längre tid har betydande svårigheter att genomföra aktiviteter inom centrala livsområden, såsom arbete, boende och sociala relationer (Socialstyrelsen, 2012; Socialstyrelsen, 2024a).

Socialstyrelsen (2024a) framhåller att psykisk funktionsnedsättning är nära relaterad till psykiatriska tillstånd, men begreppen är inte synonyma. Psykiatriska tillstånd avser tillstånd där kriterier för diagnos enligt etablerade diagnossystem, såsom ICD (*International Classification of Diseases*) och DSM (*Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*) är uppfyllda. Dessa diagnossystem används för att klassificera och diagnostisera psykiska tillstånd utifrån specifika kriterier (American Psychiatric Association, 2022; WHO, 2019). Socialstyrelsen (2024a) menar vidare att dessa tillstånd kan vara både övergående och långvariga. Exempel är depressiva syndrom, ångestsyndrom, bipolär sjukdom, psykosrelaterade tillstånd samt neuropsykiatriska funktionsnedsättningar såsom ADHD och autismspektrumtillstånd. Ett psykiatriskt tillstånd innebär dock inte per automatik en psykisk funktionsnedsättning. Det är först när tillståndet medför varaktiga och betydande svårigheter i aktivitet och delaktighet som det kan förstås som en funktionsnedsättning (Socialstyrelsen, 2024a).

För att förstå hur sådana svårigheter kan påverka individens möjligheter att delta i olika livsområden använder Socialstyrelsen (2024b) termerna aktivitet och delaktighet. Termerna används här i enlighet med WHO:s internationella klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa (ICF), där aktivitet avser individens genomförande av uppgifter eller handlingar, medan delaktighet avser engagemang i livssituation såsom exempelvis arbete (Socialstyrelsen, 2024b). Begränsningar i aktivitet och delaktighet kan få särskild betydelse i relation till arbetslivet, där krav på planering, koncentration och social interaktion ofta är centrala (McGurk & Meuser, 2004; Nationell psykiatrisamordning, 2006).

Enligt Sandlund (2014) och McGurk och Meuser (2004) kan begränsningar ta sig i uttryck i svårigheter med exempelvis koncentration, planering, minne, energireglering, stresshantering eller social interaktion. ICF betonar även betydelsen av omgivningsfaktorer såsom arbetsmiljö, organisatoriska strukturer och sociala attityder, vilka kan fungera både som hinder och som möjliggörande resurser (Sandlund, 2014; Socialstyrelsen 2024b). Modini et al. (2016) visar att organisatoriska och kontextuella faktorer, såsom integration mellan stödinsatser och arbetsliv, samt attitydmässiga och strukturella hinder kan påverka arbetsutfall.

Bland de omgivningsfaktorer som kan påverka möjligheterna till arbete lyfts sociala (dvs omgivningens) attityder fram som särskilt betydelsefulla (Brouwers, 2020). Ett återkommande hinder för personer med psykisk funktionsnedsättning i relation till arbete är stigmatisering (Bejerholm et al. 2015; Bejerholm & Björkman, 2010). Stigmatisering kan förstås som processer där personer tillskrivs negativa egenskaper eller stereotypa föreställningar när de inte anses leva upp till rådande normer

och ideal (Goffman, 2020). I arbetslivet kan detta innebära att personer uppfattas mindre kompetenta eller mer riskfyllda att anställa, då negativa attityder och stereotypa föreställningar om psykisk ohälsa kan påverka arbetsgivares bedömningar och vilja att anställa (Brohan et. al, 2012).

Schuller et.al (2024) visar att arbetsgivares attityder och föreställningar kan påverka vilka stödinsatser och anpassningar som uppfattas som möjliga i arbetslivet, där stigma kan begränsa både benägenheten och möjligheterna att vidta stödjande åtgärder. Detta synliggör hur individuella svårigheter och omgivningsfaktorer samverkar i skapandet av hinder för arbetslivsdeltagande. Stigmatisering kan därmed påverka både strukturella möjligheter och individens egen tilltro till sin arbetsförmåga, dvs. individens kapacitet att utföra arbetsuppgifter i relation till arbetets krav samt individens funktionstillstånd och omgivningsfaktorer (Bejerholm & Björkman, 2010; Socialstyrelsen 2024b). Personer med psykisk funktionsnedsättning kan dessutom befinna sig i en situation präglad av ekonomisk utsatthet och begränsade sociala nätverk vilket ytterligare kan påverka möjligheterna till arbetsmarknadsdeltagande (Sandlund, 2014; Modini et al. 2016).

Mot bakgrund av dessa hinder har frågor om individens handlingsutrymme och empowerment fått ökad betydelse i förståelsen av psykisk funktionsnedsättning och arbetslivsdeltagande (Bejerholm & Björkman, 2010; Kronozhevych et al. 2021). Begreppet empowerment används för att beskriva individens upplevelse av kontroll, inflytande och delaktighet över beslut som rör det egna livet (Askheim & Starrin, 2007). Askheim och Starrin (2007) menar vidare att empowerment kopplas till egenmakt och delaktighet, där individens erfarenheter, egna resurser och mål ges en central roll i stödinsatser. I relation till arbete innebär detta att individens arbetsmål aktivt bör styra stödprocessen, snarare än att enbart fokusera på att kompensera för funktionsnedsättningen (Bond, 2004).

Möjligheterna till arbete påverkas dock inte enbart av individuella förutsättningar eller omgivningens attityder, utan också av de samhälleliga och rättsliga ramar som reglerar individens rättigheter och tillgång till stöd. Dessa ramar utgör strukturella förutsättningar för hur stödinsatser organiseras och vilka möjligheter personer med psykisk funktionsnedsättning har att delta i arbetslivet.

Rätten till arbete och svensk funktionshinderpolitik

Rätten till arbete betraktas som en grundläggande mänsklig rättighet och framhålls i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, där varje individ betonas ha rätt till arbete och möjlighet till försörjning genom eget arbete (Regeringskansliet, 2011). Arbete och självförsörjning ses som förenat med mänsklig värdighet och delaktighet i samhället (Regeringskansliet, 2011).

För personer med funktionsnedsättning preciseras denna rätt ytterligare i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD), som Sverige ratificerade 2008 (Socialdepartementet, 2008). Socialdepartementet (2008) beskriver att konventionen betonar staters ansvar att säkerställa att personer med funktionsnedsättning ges möjlighet att arbeta på lika villkor som andra. Vidare betonar Socialdepartementet (2008) att detta förutsätter att hinder i omgivningen identifieras och undanröjs. Konventionen utgår därmed från en social förståelse av

funktionshinder, där hinder uppstår i mötet mellan individ och omgivningen (Socialdepartementet, 2008).

Principerna i konventionerna återfinns i svensk funktionshinderpolitik, där målet är ett samhälle präglad av jämlika levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning (Regeringen, 2021). Med levnadsvillkor avses här de sociala, ekonomiska och materiella förutsättningar som påverkar individens möjligheter att leva ett självständigt liv (SOU 2019:23). Arbetet fokuserar på att identifiera och undanröja strukturella hinder, förebygga diskriminering samt stärka möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att leva självständigt och delta på lika villkor i samhället (Regeringen, 2021). Arbetet bedrivs långsiktigt och systematiskt inom ramen för det nationella målet för funktionshinderpolitiken, där principer om universell utformning, tillgänglighet, individuella stödinsatser och åtgärder mot diskriminering betonas (Prop. 2016/17:188).

Således är begreppen diskriminering, tillgänglighet och universell utformning centrala. I 1 kap. 4 § Diskrimineringslagen, 2008:567 (DL), anges att diskriminering innebär att en person missgynnas eller behandlas sämre än någon annan i en jämförbar situation på grund av exempelvis funktionsnedsättning. Socialdepartementet (2008) framhåller också att diskriminering för personer med funktionsnedsättning kan innebära att de utesluts eller begränsas på ett sätt som innebär att deras möjligheter att åtnjuta rättigheter och friheter på lika villkor som andra påverkas.

Begreppet tillgänglighet syftar på att miljöer, verksamheter, information och tjänster utformas så att personer med olika funktionsförmåga kan använda dem och delta i samhällslivet (Socialdepartementet, 2008). I nära relation till detta används begreppet universell utformning, vilket innebär att produkter, miljöer och tjänster utformas så att de i så hög grad som möjligt kan användas av alla utan särskilda anpassningar. Dessa principer utgör centrala utgångspunkter för ökad delaktighet och jämlika levnadsvillkor för personer med funktionsnedsättning (Prop. 2016/17:188; Socialdepartementet, 2008).

Principerna om delaktighet och jämlika levnadsvillkor kommer även till uttryck i andra delar av svensk lagstiftning. Rätten till stöd och delaktighet för personer med psykisk funktionsnedsättning regleras bland annat genom Socialtjänstlagen, 2025:400 (SoL). Enligt 2 kap. 1 § SoL ska socialtjänstens verksamhet främja jämlika levnadsvillkor och möjliggöra aktivt deltagande i samhällslivet. Arbete och sysselsättning kan i detta sammanhang förstås som en del av social delaktighet och som ett område där stödinsatser kan vara aktuella. Trots dessa politiska ambitioner visar statistik och forskning att personer med funktionsnedsättning fortfarande har en svagare position på arbetsmarknaden än befolkningen i övrigt (SCB, 2022).

Brouwers (2020) och Modini et al. (2016) betonar att personer med psykisk funktionsnedsättning i betydligt lägre utsträckning deltar i arbetslivet än personer utan psykisk funktionsnedsättning och att de har svagare ställning på arbetsmarknaden än befolkningen i övrigt. Statistikmyndigheten (SCB, 2022) och Bejerholm et al. (2015) redovisar att ett liknande mönster återfinns i Sverige, där personer med psykisk funktionsnedsättning generellt står långt ifrån arbetsmarknaden, möter betydande svårigheter att etablera sig i arbete och har en högre arbetslöshet än övriga befolkningen.

I Sverige uppskattas att omkring 10 procent av befolkningen i åldern 16-64 år lever med någon form av funktionsnedsättning, varav cirka 7 procentenheter, det vill säga sett till hela befolkningen, uppger att funktionsnedsättningen påverkar arbetsförmågan. I samma kartläggning framgår att arbetslösheten uppgår till omkring 17 procent i gruppen som helhet, jämfört med 8 procent i befolkningen totalt, och till cirka 20 procent bland dem vars arbetsförmåga är påverkad (SCB, 2022).

De skillnader i arbetsmarknadsdeltagande som framträder i statistiken har bidragit till ett ökat fokus på uppföljning och styrning inom funktionshinderpolitiken. Regeringen (2021) betonar i strategin för systematisk uppföljning av funktionshinderpolitiken 2021-2031, behovet av tydligare mål, indikatorer och uppföljningssystem för att kunna följa utvecklingen av levnadsvillkor för personer med funktionsnedsättning. I strategin lyfts arbete och sysselsättning fram som ett centralt område i uppföljningen (Regeringen, 2021).

Den begränsade etableringen på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning har därmed bidragit till att arbetslivsinriktade rehabiliteringsinsatser fått en central roll i arbetet med att stärka möjligheterna till arbetsmarknadsdeltagande (Johansson et al. 2010; Regeringen 2021).

SE och IPS som arbetslivsinriktat stöd

Den svenska arbetsmarknadspolitikerna har under lång tid präglats av den så kallade arbetslinjen, vilket innebär att aktiva insatser som syftar till arbete prioriteras framför passiva ersättningsystem (Piippola, 2010). I budgetpropositionen (prop. 2023/24:1) framhåller regeringen att politiken bör utformas så att drivkrafterna till arbete stärks och att långvarigt bidragsberoende motverkas. Arbetslinjen bygger på en normativ föreställning om att individen i första hand bör ges möjlighet att försörja sig genom förvärvsarbete och att olika former av stöd kan erbjudas när medicinska eller arbetsmarknadsmässiga hinder föreligger (Piippola, 2010). Denna politiska inriktning har också påverkat utvecklingen av arbetslivsinriktade rehabiliteringsinsatser, där olika former av stöd utvecklats för att underlätta för personer med funktionsnedsättning att etablera sig på arbetsmarknaden (Johansson et al., 2010).

Arbetslivsinriktad rehabilitering bedrivs inom ett system där flera olika aktörer har ansvar för olika delar av rehabiliteringsprocessen. Johansson et al. (2010) beskriver hur ansvaret i Sverige delas mellan bland annat Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, hälso- och sjukvården, socialtjänsten samt arbetsgivare. Denna uppdelning innebär att rehabiliteringsprocessen förutsätter samverkan mellan flera organisationer och professioner (Hillborg, 2010). Samtidigt framhåller Johansson et al. (2010) att de olika aktörerna styrs av skilda regelverk och organisatoriska mål, vilket kan försvåra samordningen av insatser. Gustafsson (2014) beskriver hur denna organisatoriska komplexitet kan innebära att individer riskerar att hamna mellan olika system och att ansvarsfördelningen kan upplevas som otydlig både för den enskilde och för arbetsgivare.

Inom den arbetslivsinriktade rehabiliteringen har rehabiliteringsprocessen traditionellt sätt präglats av ett synsätt där individen först förväntas återfå arbetsförmåga innan arbetsmarknadsinriktade insatser blir aktuella. Johansson et al. (2010) beskriver detta som en stegvis rehabiliteringsprocess, där individen successivt förväntas röra sig från sjukdom till arbetsförmåga och därefter till arbete. Baxter et al. (2024)

beskriver på liknande sätt hur traditionell arbetsrehabilitering vanligen utgår från ett *train-then-place*-perspektiv, där individen först genomgår olika former av arbetsförberedande insatser innan arbete på den reguljära arbetsmarknaden blir aktuellt. Kim et al. (2015) beskriver att evidensen för denna traditionella rehabiliteringsprocess är begränsad när det gäller arbetsmarknadsutfall.

Mot denna bakgrund har alternativa arbetssätt utvecklats inom arbetslivsinriktad rehabilitering. Ett sådant arbetssätt är SE som utvecklades i Nordamerika under 1980-talet med syftet att stödja personer med funktionsnedsättning att etablera sig i, erhålla samt behålla arbete på den reguljära arbetsmarknaden (Bond, 2004). Enligt Baxter et al. (2024) bygger metoden på ett *place-then-train*-perspektiv, vilket innebär att arbete eftersträvas direkt och att stödinsatser ges parallellt med anställningen snarare än efter en lång förberedande rehabiliteringsprocess.

Metoden inleds för individen med att erbjudas stöd av en särskild stödperson, ofta benämnd arbetskonsulent eller jobbcoach. Bond (2004) beskriver hur denna stödperson bistår både arbetstagaren och arbetsgivaren i processen att etablera en anställning. Stödet kan exempelvis omfatta matchning mellan individ och arbetsplats, stöd i kontakten med arbetsgivare samt uppföljning efter att anställning påbörjats. Syftet är att skapa förutsättningar för att individen både ska kunna få och behålla ett arbete samt att underlätta inkludering på arbetsplatsen (Bond, 2004).

SE introducerades i Sverige under 1990-talet och har därefter implementerats i olika organisatoriska sammanhang inom arbetsmarknadspolitiken och den arbetslivsinriktade rehabiliteringen (Gustafsson, 2014). Metoden har kommit att användas av olika aktörer, såsom Arbetsförmedlingen, kommunala verksamheter och ideella organisationer. I en svensk kontext verkar SE i ett institutionellt sammanhang där arbetsmarknadspolitik, socialpolitik och rehabiliteringsinsatser överlappar varandra (Gustafsson, 2014).

En särskild modell inom SE är IPS, som utvecklats specifikt för personer med psykisk funktionsnedsättning och bygger på ett antal grundprinciper som skiljer modellen från traditionella former av rehabilitering (Bond, Drake & Becker, 2012). En central utgångspunkt är att målet för insatsen är arbete på den reguljära arbetsmarknaden snarare än olika former av skyddade eller särskilda arbetsformer. Modellen utgår även från individens egna önskemål och arbetsmål, vilket innebär att deltagandet är frivilligt och att individens preferenser ska vara vägledande i arbetssökandet (Bond, 2004; Bond, Drake & Becker, 2012).

Arbetssökandet påbörjas relativt snabbt och kräver inga längre perioder av arbetsförberedande träning. Stödet ges i stället parallellt med arbetssökandet och fortsätter även efter att personen fått anställning (Bond, Drake & Becker, 2012). IPS betonar även vikten av integrerat samarbete mellan arbetsrehabilitering och psykiatrisk behandling, vilket innebär att arbetskonsulenter arbetar nära den psykiatriska vården för att samordna stödinsatser (Bond, Drake & Becker, 2012).

Modellen innefattar individuellt anpassat stöd både till arbetstagare och arbetsgivare, där stödet kan fortsätta så länge individen har behov av det eller önskar det (Kim et al, 2015). Ekonomisk rådgivning kopplad till arbete och ersättningsystem utgör också en del av modellen, då frågor kring försörjning och ersättning vanligen har betydelse för individens beslut att söka arbete (Bond, Drake & Becker, 2012).

För att kunna analysera hur arbetslivsinriktat stöd inom SE och IPS beskrivs i forskningen efter att personer inträtt i arbete behövs teoretiska perspektiv som kan bidra med fördjupad förståelse av relationen mellan individ, stödinsatser och arbetsliv. I nästa kapitel framställs därför de teoretiska utgångspunkter som ligger till grund för studiens analys.

TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER

I denna studie används ett teoretiskt ramverk bestående av social interaktion, empowerment och samverkan som analytiska utgångspunkter för att förstå hur arbetslivsinriktat stöd inom SE och IPS beskrivs i forskning. Perspektiven används som analytiska verktyg för att belysa hur individens erfarenheter av arbete formas i sociala sammanhang, hur individens handlingsutrymme och delaktighet utvecklas i dessa processer samt hur stödinsatser organiseras mellan olika aktörer.

Som framgått i bakgrundskapitlet bygger SE och IPS på principer om snabbt inträde i arbete, individens egna val samt kontinuerligt stöd även efter att arbete har etablerats (Bond, 2004; Bond, Drake & Becker, 2012). Detta innebär att arbetslivsinriktat stöd inte enbart kan förstås som en avgränsad och förutsägbar process där individen rör sig från arbetslöshet till arbete. Snarare kan det förstås som en pågående och dynamisk process där individen kontinuerligt interagerar med olika aktörer, utvecklar sin roll i arbetslivet och förhåller sig till de strukturer och villkor som präglar arbetsplatsen och stödsystemet.

Mot denna bakgrund behöver uppsatsens teoretiska ramverk möjliggöra en analys av arbetslivsinriktat stöd som både en social och organisatorisk process. Social interaktion synliggör hur individens erfarenheter, identitet och sociala roller utvecklas i relation till andra människor. Empowerment möjliggör samtidigt en analys av hur individens handlingsutrymme, delaktighet och möjlighet att påverka sin situation utvecklas i dessa sammanhang. Samverkan belyser de organisatoriska och institutionella förutsättningar som formar hur stödet organiseras och genomförs. Perspektiven kan därmed förstås i relation till varandra, där individens erfarenheter formas i ett samspel mellan sociala relationer och organisatoriska strukturer.

Social interaktion och utvecklingen av sociala roller

Teori om social interaktion har sin grund i George Herbert Meads arbete och utgör en central del av symbolisk interaktionism. Perspektivet fokuserar på hur individens själv utvecklas i relation till andra människor genom sociala processer. Individens förståelse av sig själv formas genom interaktion, där individen tolkar andra människors handlingar och reaktioner och därigenom utvecklar en uppfattning om sin egen position i sociala sammanhang (Mead, 1934; Heidegren & Wästerfors, 2019).

En central del i Meads teori är att individen utvecklar sitt själv genom en process av rolltagande, vilket innebär att individen lär sig att anta andras perspektiv och därigenom reflektera över hur den egna personen uppfattas. Genom denna förmåga kan individen inte enbart reagera på omgivningen, utan aktivt tolka och ge mening åt sociala situationer (Mead, 1934). Identitet kan därmed förstås som något som

kontinuerligt skapas och omformas i relation till andra människor och de sammanhang individen befinner sig i.

Mead (1934) beskriver vidare självet som en relation mellan två aspekter, jaget (I) och miget (Me). Jaget representerar individens spontana och handlande sida, medan miget utgör den socialt formade delen av självet, som utvecklas genom internalisering av andras normer och förväntningar. Identitet kan således förstås som något som skapas och omformas i samspelet mellan individens egna handlingar och sociala strukturer som omger individen. En ytterligare aspekt i teorin är begreppet den generaliserade andre, vilket syftar till individens förståelse av samhällets gemensamma normer och regler. Genom att internalisera dessa utvecklar individen en uppfattning om hur man förväntas agera i olika sociala sammanhang (Mead, 1934). Detta ligger till grund för utvecklingen av sociala roller, där individen lär sig vilka förväntningar som finns i olika situationer och anpassar sitt handlande därefter (Heidegren & Wästerfors, 2019).

I arbetslivet kan rollen som arbetstagare inte enbart förstås som en formell position eller ett resultat av individuella kvalifikationer. Rollen utvecklas i stället genom deltagande i arbetsrelaterade sammanhang där individen interagerar med arbetsgivare, kollegor och andra aktörer. I dessa situationer ges individen möjlighet att tolka sociala signaler, pröva sitt handlande och få återkoppling, vilket successivt bidrar till en förståelse av vad som förväntas i arbetet och hur man agerar i olika situationer.

Etablering och kvarvaro i arbete kan därmed förstås som en pågående process där individen utvecklar en arbetsidentitet i relation till andra människor och arbetsplatsens sociala sammanhang. Detta blir särskilt relevant i en kontext som IPS, där stödet inte avslutas i samband med att individen får arbete, utan fortsätter genom återkommande kontakt mellan deltagare, arbeidskonsulent och arbetsgivare (Bond, Drake & Becker, 2012). Denna kontinuerliga närvaro kan skapa förutsättningar för att skapa trygghet, bearbeta erfarenheter, tydliggöra förväntningar och stödja individens utveckling i arbetsrollen, snarare än att individen lämnas att göra detta på egen hand.

Perspektivet riktar uppmärksamhet mot hur relationer, bemötande och sociala processer beskrivs i forskningen, samt hur dessa kan bidra till att stödja eller försvåra individens möjligheter att utveckla en fungerande arbetsroll och kvarstå i arbete.

Empowerment och individens handlingsutrymme

Mot bakgrund av de sociala processer som beskrivits ovan används empowerment som ett perspektiv för att analysera hur individens handlingsutrymme utvecklas i relation till arbetslivsinriktat stöd.

Perspektivet har till viss del sin teoretiska grund i Paulo Freires frigörande pedagogik, där medvetandegörande utgör en central del. Detta innebär att individen utvecklar förståelse för de sociala, politiska och ekonomiska maktförhållanden som påverkar den egna livssituationen, vilket kan möjliggöra handling för att förändra dessa (Freire, 1974; Askheim, 2007).

Empowerment används inom socialt arbete och samhällsvetenskap för att beskriva processer där individer och grupper får ökat inflytande över beslut och livsvillkor

som påverkar deras vardag (Askheim, 2007). Begreppet har sin utgångspunkt i power, vilket innefattar makt, styrka och kontroll över det egna livet. Empowerment kan förstås som en process där individer rör sig från maktlöshet till ökad egenmakt, vilket innebär att individen utvecklar kontroll över sitt liv och möjlighet att påverka sin situation (Askheim & Starrin, 2007; Tengqvist, 2007).

Utvecklingen kan vidare förstås som flerdimensionell. Zimmerman (1995) beskriver empowerment som något som innefattar individens upplevelse av kontroll, förståelse för sin sociala och samhälleliga omgivning samt möjlighet att agera och påverka sin situation. I linje med detta betonar Askheim (2007) både individuella och strukturella dimensioner av empowerment, där individens möjligheter formas i samspel med de samhälleliga villkor som präglar individens situation. Empowerment omfattar även en kollektiv dimension, där betydelsen av gemenskap och socialt stöd betonas. Genom gemensamt handlande och delade erfarenheter kan individer stärka sin förmåga att påverka sin situation, vilket bygger på föreställningen att kollektiva processer kan skapa större möjligheter till förändring än individuella insatser (Askheim & Starrin, 2007).

En central aspekt inom empowerment är delaktighet, vilket innebär att individen ges möjlighet att aktivt delta i beslut och processer som rör den egna livssituationen (Askheim, 2007). Detta hänger nära samman med synen på individen som en aktiv aktör, där människan betraktas som kapabel att förstå sina behov och fatta beslut om sitt eget liv, snarare än som en passiv mottagare av stöd (Tengqvist, 2007). Empowerment innefattar även utvecklingen av individens självförtroende och handlingsförmåga. Bandura (1978) beskriver detta som self-efficacy, vilket kan definieras som individens tro på sin egen kapacitet att organisera och genomföra handlingar som krävs för att nå önskade mål. Hög self-efficacy kan bidra till att individen vågar ta initiativ och hantera svårigheter, medan låg tilltro till den egna förmågan kan begränsa handlingsutrymmet.

I relation till arbetslivet innebär det att empowerment kan bidra till att belysa hur individen utvecklar tilltro till sin arbetsförmåga, formulerar egna mål och ges möjlighet att påverka sin arbetssituation. Inom SE och IPS, där individens egna val och preferenser är centrala, blir detta perspektiv särskilt relevant. Empowermentperspektivet bidrar till att synliggöra hur individens delaktighet, inflytande och handlingsutrymme beskrivs i forskningen, samt hur dessa aspekter relaterar till stödets utformning och genomförande.

Samverkan och organiseringen av stöd

Arbetslivsinriktat stöd inom SE och IPS kännetecknas av att flera olika aktörer är involverade i stödprocessen. Dessa aktörer kan inkludera hälso- och sjukvård, arbetsmarknadsmyndigheter, socialtjänst och arbetsgivare (Johansson et al., 2010). För att analysera hur dessa insatser organiseras används teoretiska termer om samverkan.

Samverkan definieras som en process där olika organisationer eller professioner arbetar tillsammans för att uppnå gemensamma mål (Danermark & Germundsson 2007). Detta innebär att aktörer med olika kompetenser, perspektiv och ansvarsområden bidrar med sina resurser i en gemensam arbetsprocess. Samverkan beskrivs som en komplex företeelse som formas i relation till organisatoriska, strukturella och professionella villkor. Samverkan innefattar både samordning och samarbete

(Axelsson & Axelsson, 2006). Samordning avser hur olika insatser organiserar och anpassas i relation till varandra för att skapa ett sammanhängande stöd, medan samarbete avser den konkreta interaktionen mellan aktörer i genomförandet av insatser.

Danermark och Germundsson (2007) betonar att samverkan är central i situationer där individens behov berör flera verksamheter. Samverkan syftar till att skapa en gemensam förståelse och samsyn mellan aktörer kring individens behov och vilka insatser som bör genomföras, vilket är en förutsättning för att stöd ska kunna utformas på ett sammanhållet sätt. Axelsson och Axelsson (2006) beskriver samverkan i relation till begreppen differentiering och integration. Differentiering innebär att verksamheter delas upp i specialiserade funktioner och organisationer, medan integration innebär att dessa delar samordnas för att skapa helhet i insatserna. I avsaknad av integration uppstår fragmentering, vilket innebär att ansvar och insatser delas upp utan tillräcklig samordning.

Samverkan sker i form av interorganisatoriska relationer, där olika aktörer samspekar utan en gemensam hierarkisk struktur. Samordning sker i dessa relationer genom samarbete, förhandling och gemensamma överenskommelser snarare än genom formell styrning (Axelsson och Axelsson, 2006). Vidare beskrivs att samverkan är centralt inom välfärdsverksamheter där individens behov ofta är komplexa och sträcker sig över flera verksamhetsområden. Genom samverkan kan olika aktörer bidra med kompletterande kompetenser och skapa mer sammanhängande stödprocesser.

En central aspekt i samverkan är kvalitetssäkring (Danermark & Germundsson, 2007). Kvalitetssäkring definieras som ett systematiskt arbete som omfattar målformulering, uppföljning och utveckling av verksamheten i syfte att förbättra kvaliteten i insatserna. Detta inkluderar både strukturella förutsättningar, genomförande av insatser samt deras resultat.

Samtidigt innebär samverkan utmaningar. Danermark och Germundsson (2000) betonar att olika organisationer ofta styrs av skilda regelverk, mål och organisatoriska strukturer, vilket kan försvåra samarbetet. Axelsson och Axelsson (2006) lyfter även fram att bristande kommunikation, otydlig ansvarsfördelning och olika professionella perspektiv kan påverka hur samverkan fungerar i praktiken. I avsaknad av samverkan finns en risk att individen faller mellan olika organisatoriska ansvarsområden, vilket kan leda till att insatser inte samordnas på ett ändamålsenligt sätt (Danermark & Germundsson, 2007).

Inom IPS är samverkan en central komponent, då modellen bygger på integration mellan arbetslivsinriktat stöd och psykiatrisk vård. Detta innebär att olika aktörer behöver samarbeta för att skapa ett sammanhängande och långsiktigt stöd (Bond, Drake & Becker, 2012). Hur denna samverkan organiseras och upprätthålls får därmed betydelse för stödets kontinuitet och kvalitet. För individen kan detta innebära att stödet framstår som mer eller mindre sammanhållet, vilket i sin tur kan påverka möjligheten att hantera arbetslivets krav. Med samverkan som teoretiskt perspektiv riktar fokus mot hur stödets organisering beskrivs i forskning, särskilt i termer av ansvarsfördelning, samordning och samarbete mellan aktörer. Det möjliggör således en analys av hur dessa aspekter hänger samman med stödets genomförande och hur de kan bidra till eller försvåra individens möjlighet att etablera sig eller kvarstå i arbete.

I detta kapitel har de teoretiska utgångspunkterna för studien presenterats. I nästföljande del redogörs den metodologiska ansatsen för studien samt hur detta har genomförts.

METOD

Detta kapitel redogör för studiens metodologiska ansats och hur studien har genomförts. Inledningsvis presenteras den metod som ligger till grund för studiens genomförande. Därefter beskrivs hur studiens material identifierades och valdes ut samt hur det analyserades.

Studien genomförs som en scoping study i enlighet med det metodologiska ramverk som framtagits av Arksey och O'Malley (2005). Metoden används för att kartlägga, granska och sammanställa befintlig forskning inom ett avgränsat område. En scoping study möjliggör en systematisk översikt över hur ett fenomen tidigare har studerats utan att genomföra en formell kvalitetsbedömning av de inkluderade studierna, då scopingstudier inte syftar till att värdera evidensens styrka. I stället säkerställs kvalitet genom ett systematiskt, rigoröst och transparent arbetssätt.

Arksey och O'Malley (2005) beskriver att en scoping study kan genomföras i olika syften och i föreliggande studie används metoden för att skapa en översikt över hur arbetslivsinriktat stöd inom SE och IPS beskrivs i svensk forskning efter inträde i arbete. Genom att kartlägga den befintliga forskningen för detta område skapas samtidigt möjlighet att identifiera områden där kunskapen är begränsad och där ytterligare forskning kan vara motiverad.

Den metodologiska modellen består av fem huvudsakliga steg: (1) formulering av forskningsfråga, (2) identifiering av relevanta studier, (3) urval av studier, (4) kartläggning av data samt (5) sammanställning och rapportering av resultat (Arksey & O'Malley, 2005). Utöver dessa fem steg beskriver Arksey och O'Malley (2005) även ett sjätte steg i form av konsultation med relevanta aktörer. Syftet med detta steg är att komplettera litteraturöversikten genom att inhämta ytterligare kunskap eller perspektiv från personer med erfarenhet inom det aktuella området. I denna studie har inte konsultationssteget genomförts. Detta motiveras av studiens omfattning och dess karaktär som examensarbete.

För att analysera innehållet i de inkluderade studierna används tematisk analys enligt Braun & Clarke (2006). Metoden används för att identifiera och analysera återkommande teman i materialet. En mer detaljerad beskrivning av datainsamling och analysprocessen presenteras i följande avsnitt.

Datainsamling

Datainsamlingen i denna studie utgår från de fem inledande stegen i Arksey och O'Malley's (2005) beskrivning av scoping studies, vilka innefattar formulering av forskningsfråga, identifiering av relevanta studier, urval av studier samt kartläggning av data. Dessa steg ligger till grund för hur studiens material samlats in och avgränsats. I följande avsnitt beskrivs dessa delar.

Formulering av forskningsfråga

Studien inleddes med att identifiera och formulera en forskningsfråga, vilket utgör det första steget i modellen. I denna studie formulerades forskningsfrågan i ett tidigt skede av forskningsprocessen och kom att ligga till grund för studiens syfte och de frågeställningar som presenterats i inledningen. Under arbetets gång preciserades och avgränsades forskningsfrågan i takt med att en ökad överblick över forskningsfältet utvecklades och i samråd med handledare, vilket också beskrivs som en möjlig del av processen i scoping studier (Arksey & O'Malley, 2005). Forskningsfrågan fungerade därefter som vägledning i den fortsatta processen och låg till grund för utformningen av sökstrategin, urvalskriterierna samt identifiering av relevanta studier.

Identifiering av relevanta studier

Det andra steget i Arksey och O'Malley's (2005) ramverk innebär att identifiera relevanta studier inom det aktuella forskningsområdet. Syftet med detta steg är att systematiskt lokalisera forskning som är relevant för studiens syfte och forskningsfrågor. I en scoping study eftersträvas en bred kartläggning av forskningsfältet, vilket innebär att sökstrategin utformas för att identifiera ett så omfattande material som möjligt inom det avgränsade området (Arksey & O'Malley, 2005).

Identifieringen av relevanta studier genomfördes genom strukturerade litteratursökningar i vetenskapliga databaser. Detta utgör en central del i arbetet med att identifiera relevant forskning inom scoping studies (Arksey & O'Malley, 2005). I denna studie användes databaserna PsycInfo, Cinahl och Swepub, vilka innehåller forskning inom bland annat psykologi, omvårdnad, socialt arbete och samhällsvetenskap. Databaserna valdes utifrån relevans för studiens forskningsområde samt eftersom de är nära kopplade till utbildningens ämnesområde och rekommenderas i universitetens guider och stödfunktioner för litteratursökning inom utbildningen.

Inledande testsökningar genomfördes under februari 2026 i syfte att utveckla och förfinas sökstrategin. De strukturerade litteratursökningarna genomfördes därefter i mars 2026. Sökstrategin utvecklades således i ett tidigt skede av arbetets genomförande. För att säkerställa en strukturerad sökning kontaktades en universitetsbibliotekarie för vägledning i hur sökblock kunde konstrueras samt hur olika söktekniker kunde användas i databassökningarna. Detta betonas av Arksey och O'Malley (2005) som en framkomlig väg för att konstruera fungerande sökstrategier.

I samband med vägledningen gavs även tips på andra relevanta nyckelord, hur booleska operatorer (AND, OR) kunde användas för att kombinera sökord på ett effektivt sätt samt hur trunkering (*) kunde användas för att inkludera olika böjningsformer och varianter av centrala ord. De booleska operationerna AND och OR användes för att bredda eller avgränsa sökningarna i databaserna. Denna vägledning bidrog till att utveckla en sökstrategi där centrala begrepp relaterade till studiens syfte identifierades och organiserades i olika sökblock.

De centrala nyckelorden i sökningen var relaterade till Supported Employment (SE), Individual Placement and Support (IPS), psykisk funktionsnedsättning samt arbete, arbetsstöd och arbetsdeltagande. Eftersom studien avser forskning utifrån en svensk kontext inkluderades även begrepp relaterade till Sverige i sökstrategin. För att säkerställa att relevanta studier kunde identifieras i internationella databaser översattes dessa begrepp till engelska söktermer, eftersom vetenskapliga artiklar i

stor utsträckning publiceras och återfinns på engelska i dessa databaser. De engelska begrepp som användes var:

- Competitive
- Disability
- Disorder
- Employment
- Illness
- Individual placement and support
- IPS
- Mental
- Psychiatric
- Severe
- Supported employment
- Support
- Sweden
- Swedish
- Work
- Workplace

Sökningarna genomfördes i flera steg och utvecklades succesivt under arbetets gång, i takt med att förståelsen för forskningsfältet fördjupades. Genom genomläsning av relevanta studier identifierades ytterligare begrepp som inkluderades i efterföljande sökningar för att förfina sökstrategin. Även bredare sökningar genomfördes, där vissa avgränsande sökord, såsom geografiska begrepp och termer uteslöts i syfte att säkerställa att relevanta studier inte exkluderades till följd av allt för snäva sökningar. Totalt genomfördes sju databassökningar i de valda databaserna, PsycInfo, Cinahl och SwePub.

Sökorden kombinerades i olika sökblock och anpassades efter respektive databasstruktur och ämnesordssystem. För att garantera en systematisk och transparent sökprocess är det enligt Arksey och O'Malley (2005) centralt att sökningarna dokumenteras under arbetets gång. Med utgångspunkt i detta upprättades en söklogg där genomförda sökningar registrerades. I sökloggen dokumenterades bland annat vilka databaser som genomsöktes, vilka sökkombinationer som användes, datum för genomförda sökningar samt antal träffar som genererades.

Sökloggen användes därefter även för att dokumentera den initiala relevansbedömningen av studier utifrån titel och abstrakt, exkludera dubletter samt för att hålla reda på vilka studier som gick vidare till den fortsatta urvalsprocessen, dvs det tredje steget i Arksey och O'Malley's (2005) beskrivning. Samtliga sökningar, inklusive söksträngar, datum för genomförda sökningar och antal träffar, redovisas i Tabell 1 (se nedan).

Tabell 1. Sökstrategi.

Databas (datum)	Söksträng	Begränsningar /filter	Antal träffar
-----------------	-----------	-----------------------	---------------

Cinahl (26/2-26)	("supported employment" OR "individual placement and support") AND ("mental illness" OR "psychiatric disability") AND (work OR employment) AND (sweden OR swedish)	Peer-reviewed	17
Cinahl (8/3-26)	("supported employment" OR "individual placement and support" OR IPS) AND ("mental illness" OR "psychiatric disab*" OR mental OR "severe illness") AND (work OR employ* OR workplace OR "competitive employment") AND (sweden)	Peer-reviewed	16
Cinahl (10/3-26)	("supported employment" OR "individual placement and support" OR IPS) AND ("mental illness" OR "psychiatric disab*" OR mental OR "severe illness") AND (work OR employ* OR workplace OR "competitive employment")	Peer-reviewed Fulltext Europe English	336
Psyclnfo (4/3-26)	("supported employment" OR Individual Placement and support" OR IPS) AND (mental illness or mental disorder or psychiatric illness) AND (sweden OR swedish)	Peer-reviewed English	22
Psyclnfo (4/3-26)	("supported employment" OR "Individual Placement and Support" OR IPS) AND ("mental illness" or "mental disorder" or "psychiatric illness") AND (work OR employment) AND (sweden OR swedish).	Peer-reviewed English	20
Psyclnfo (11/3-26)	("supported employment" OR "Individual Placement and Support" OR IPS) AND ("mental illness" or "mental disorder" or "psychiatric illness") AND (work OR employment)	Peer-reviewed English Linked Full Text	616
SwePub (2/3-26)	"Supported employment" OR IPS OR "Psykisk funktionsnedsättning" OR "mental disability"	Tidsskriftsartikel Referegranskat	61
SwePub (12/3-26)	"Supported employment" OR "individual placement and support" AND "Psychiatric disab*" OR "mental disability" OR "severe mental illness" AND Sweden	Tidsskriftsartikel Referegranskat	141

Utöver databassökningarna genomfördes även kompletterande sökningar genom granskning av referenslistor i andra studier inom ämnet. Vidare genomfördes även sökningar på webbplatsen avhandlingar.se som samlar doktors- och licentiatavhandlingar från svenska lärosäten. Enligt Arksey och O'Malley (2005) kan flera olika källor användas i en scoping study för att säkerställa att relevant forskning identifieras.

Urval av studier

Urvalet av studier motsvarar det tredje steget i Arksey och O'Malley's (2005) beskrivning och syftar till att systematiskt avgränsa det identifierade materialet till de studier som är relevanta för syftet och analysen. För att kunna avgränsa vad som skulle kunna betraktas som relevanta studier formulerades inklusions- och exklusionskriterier. Detta är enligt Arksey och O'Malley (2005) en betydelsefull åtgärd för att kunna eliminera ett stort urval studier som inte besvarar den centrala forskningsfrågan. Inklusionskriterierna som användes i denna studie relaterade till studiens fokus, närmare bestämt:

- Supported Employment (SE) och/eller Individual Placement and Support (IPS)
- Personer med psykisk funktionsnedsättning eller psykisk sjukdom/ohälsa.
- Arbete, arbetsdeltagande eller arbetslivsinriktat stöd

- Efter inträde i arbete.
- Hur stödet beskrivs i termer av innehåll, organisering, varaktighet eller kontinuitet
- Genomförda i en svensk kontext.
- Både kvalitativa, kvantitativa och mixade studier.
- Endast vetenskapligt granskade artiklar samt avhandlingar.
- Publicerade på svenska eller engelska.

Inklusionskriterier utformades i syfte att säkerställa att de inkluderade studierna var relevanta för studiens fokus. Kriterierna avgränsades till studier som behandlar SE och/eller IPS i relation till personer med psykisk funktionsnedsättning eller psykisk sjukdom/ohälsa, samt som berör arbete, arbetsdeltagande eller arbetslivsinriktat stöd.

Vidare inkluderades endast studier som belyser hur stödet beskrivs i termer av innehåll, organisering, varaktighet eller kontinuitet, vilket möjliggör en fördjupad förståelse av stödets utformning. Avgränsningen till svensk kontext motiveras av studiens fokus på hur fenomenet beskrivs inom svensk forskning.

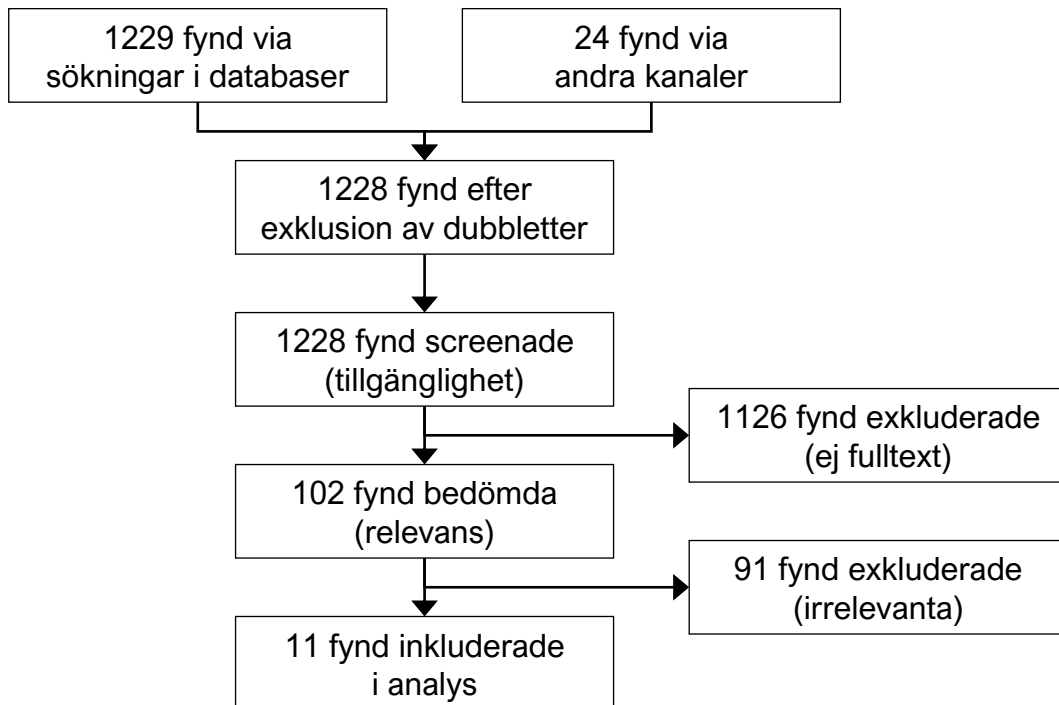
Både kvalitativa, kvantitativa och mixade studier inkluderades för att möjliggöra en bred kartläggning av forskningsfältet. Enligt Arksey och O'Malley (2005) syftar scoping studies till att undersöka omfattningen och karaktären av forskningen inom ett område, vilket innebär att olika studiedesigner kan inkluderas för att fånga bredden i befintlig forskning. Slutligen inkluderades endast vetenskapligt granskade artiklar och publicerade på engelska eller svenska för att säkerställa studiernas vetenskapliga kvalitet och tillgänglighet.

Exklusionskriterier formulerades för att avgränsa materialet till studier som svarar mot studiens syfte. Studier exkluderades därför om de inte behandlade SE eller IPS, eller om de inte inkluderade personer med psykisk funktionsnedsättning/psykisk ohälsa. Vidare exkluderades studier som enbart fokuserade på arbetsutfall, inträdande i arbete eller jobbsökande, eftersom dessa inte belyser stödets utformning efter att individen erhållit arbete. Studier med ett uttalat fokus på implementering, etablering eller organisatoriskt införande av SE/IPS exkluderades i de fall de inte innehöll beskrivningar av stödets innehåll eller utformning i relation till individen. Även studier som behandlade andra målgrupper eller andra typer av insatser exkluderades, liksom icke-vetenskapliga publikationer såsom rapporter och debattartiklar.

Någon tidsmässig avgränsning tillämpades inte i den initiala databassökningen, vilket möjliggjorde identifiering av ett brett urval av potentiellt relevanta studier. I urvalsprocessen tillämpades dock en tidsavgränsning, där studier publicerade före år 2010 exkluderades. Denna avgränsning gjordes i syfte att säkerställa att de inkluderade studierna speglar relativt aktuella förhållanden och nutida beskrivningar av arbetslivsinriktat stöd inom SE och IPS. Då både forskningsfältet och praktiken inom området har utvecklats över tid bedömdes äldre studier i mindre utsträckning vara relevanta för studiens syfte. Samtidigt kan denna avgränsning ha inneburit att tidigare studier av betydelse för forskningsfältets utveckling har exkluderats. Detta bedömdes dock vara en rimlig avvägning i relation till studiens syfte att undersöka hur arbetslivsinriktat stöd beskrivs i en aktuell svensk kontext.

Den initiala relevansbedömningen genomfördes genom en stegvis granskning av studiernas titlar och abstrakt. Studier som bedömdes relevanta inkluderades för vidare granskning i fulltext. Fulltextgranskningen genomfördes därefter i relation till studiens inklusions- och exklusionskriterier, vilket möjliggjorde ett slutligt urval av studier för analys.

Databassökningarna resulterade sammantaget i ett stort antal träffar. I Cinahl identifierades totalt 369 träffar, i Psycinfo 658 träffar och i SwePub 202 träffar. Efter borttagning av dubletter och en initial gallring baserad på titel och abstrakt reducerades antalet studier successivt. Efter fulltextgranskning inkluderades slutligen nio vetenskapliga artiklar från databassökningarna. Utöver dessa inkluderades en artikel genom granskning av referenslista samt en avhandling. Urvalsprocessen redovisas i ett PRISMA-flödesschema (se figur 1, nedan) för att tydliggöra hur studier identifierades, granskades och inkluderades i analysen. Figuren visar antal träffar i databassökningarna och från andra kanaler, bortfall i olika steg samt det slutliga antalet inkluderat material till analysen.

Figur 1. PRISMA-flödesschema, beskrivning av urval

De 11 studier som slutligen inkluderades till analysen valdes ut utifrån relevans. Samtliga studier behandlar arbetslivsinriktat stöd inom SE och/eller IPS i en svensk kontext i anslutning till arbete, och belyser aspekter av stödets innehåll, organisering eller kontinuitet över tid. Studierna bidrar i varierande grad till dessa aspekter, där vissa studier mer direkt beskriver stödets utformning och processer, medan andra belyser relaterade erfarenheter eller perspektiv från deltagare, arbetsgivare eller professionella. Tillsammans möjliggör studierna en samlad analys av hur arbetslivsinriktat stöd beskrivs i forskningen.

I nästa steg beskrivs kartläggning och strukturering av data från de inkluderade studierna i syfte att skapa en överskådlig bild av materialet och lägga grunden för den fortsatta analysen.

Kartläggning av data (charting the data)

Det fjärde steget i Arksey och O'Malley's (2005) ramverk benämns som "charting the data" och innebär att centrala data från de inkluderade studierna systematiskt extraheras och sammanställs. Processen beskrivs som en form av strukturerad datahantering där information från varje studie sorteras och organiseras utifrån centrala teman och variabler. Enligt Arksey och O'Malley (2005) kan detta liknas vid en narrativ översikt, där fokus inte enbart ligger på att sammanfatta enskilda studier, utan också på att skapa en förståelse för hur olika studier relaterar till varandra och till det fenomen som undersöks.

Vidare betonar Arksey och O'Malley (2005) vikten av att använda en gemensam struktur för datainsamlingen, exempelvis genom en så kallad "data charting form", där återkommande information om samtliga studier dokumenteras. En sådan systematisk kartläggning möjliggör jämförelser mellan studier och skapar en grund för den fortsatta analysen.

I denna studie genomfördes kartläggningen av data genom att samtliga inkluderade studier lästes i fulltext och relevant information extraherades i relation till studiens syfte och frågeställningar. För att strukturera och skapa överskådlighet i materialet sammanställdes en tabell där central information från varje studie dokumenterades. Tabellen innehåller uppgifter om författare/år, syfte, studiedesign/metod, urval/deltagare (inkl. kontext), typ av insats samt centrala fynd av relevans för studiens forskningsfrågor. Tabellen användes som ett stöd för att systematiskt jämföra studierna och identifiera återkommande mönster och teman i materialet, vilket utgjorde grunden för den fortsatta tematiska analysen. Tabellen presenteras i Bilaga 1.

Det femte steget i Arksey och O'Malley's (2005) ramverk avser att sammanställa, analysera och rapportera resultaten. I denna studie har dessa moment integrerats i olika delar av arbetet. Den tematiska bearbetningen av materialet beskrivs i analysgenomförandet (se nedan), medan de identifierade temana presenteras och tolkas i studiens analys- och resultatkapitel (kapitel 5).

Analysgenomförande

För att analysera materialet användes tematisk analys enligt Braun och Clarke (2006). Metoden valdes då den möjliggör en systematisk bearbetning av ett omfattande och varierat datamaterial, vilket är lämpligt i en studie baserad på vetenskapliga artiklar. Eftersom materialet består av flera studier med olika design och resultat möjliggör en tematisk analys att återkommande mönster kan identifieras och analyseras på ett strukturerat sätt.

Tematisk analys beskrivs som en teoretiskt flexibel metod för analys av kvalitativa data (Braun & Clarke, 2006). I denna studie analyseras artiklarnas resultat- och diskussionsdelar, vilka innehåller beskrivningar och tolkningar av resultaten. Detta innebär att även studier med kvantitativa inslag kan inkluderas, då det är hur resultaten presenteras och beskrivs i text som ligger till grund för analysen. Analysen genomfördes i flera steg i enlighet med Braun och Clarkes (2006) sex faser:

1. Bekanta sig med materialet
2. Generering av initiala koder
3. Söka efter återkommande teman

4. Granskning och revidering av teman
5. Definition och namngivning av teman
6. Strukturering av resultat för rapportering

Dessa faser beskrivs nedan.

Bekanta sig med materialet och initial kodning

I analysens inledande steg lästes samtliga inkluderade artiklars resultat- och diskussionsdelar upprepade gånger för att skapa en fördjupad förståelse för materialet. Denna fas, som hos Braun och Clarke (2006) beskrivs som en aktiv bekantskap av datamaterialet, innebar att återkommande mönster och betydelser började identifieras. Under denna process fördes anteckningar om centrala aspekter kopplade till studiens syfte.

Därefter genomfördes en initial kodning, där relevanta delar av materialet identifierades och kodades systematiskt. Denna del av analysen motsvarar det andra steget enligt Braun och Clarke (2006), där materialet bryts ner i mindre delar och organiseras genom initiala koder. Koder kan enligt Braun och Clarke (2006) förstås som de mest grundläggande delarna av datan i relation till studiens forskningsfrågor och kan förstås som korta, beskrivande formuleringar av materialets innehåll. I denna studie innebar kodningen att citat markerades och tilldelades korta etiketter som fångade citatens centrala innebörd i relation till studiens fokus. Kodningen organiserades i en tabell (Tabell 2), där citat kopplades till initiala koder, kategori och en kort reflektion (se nedan).

Tabell 2. Utdrag ur den initiala kodningen.

Citat	Initial kod	Kategori	Reflektion
<i>"I've become much more self-confident... now i can do everything..."</i> (Tofer & Ljungberg, 2016, s. 282).	Ökad självtyllit	Innehåll	Tyder på ett stärkt handlingsutrymme (empowerment).
<i>"...they have knowledge about things that we don't have... they run their work, but in good cooperation with us."</i> (Hillborg, Bergmark & Bejerholm, 2020, s. 60).	Olika kunskapsområden	Organisering	Tyder på samverkan genom kunskapsutbyte mellan aktörer (samverkan).
<i>"the relationship with the ES was thought of as collaborative, in witch the participants experienced a feeling of control and increased power."</i> (Areberg, Björkman & Bejerholm, 2013, s. 591).	Samarbete och kontroll	Innehåll och Kontinuitet	Tydlig koppling mellan relation och ett ökat handlingsutrymme (empowerment och social interaktion).

Således är det på detta sätt materialet har bearbetats, det vill säga på liknande sätt som exemplen i tabell 2 (ovan).

Söka efter och granska potentiella teman.

I det tredje steget analyserades de initiala koderna i syfte att identifiera återkommande teman i materialet, vilket utgör ett centralt steg i den tematiska analysen där

koder organiseras och sammanförs till potentiella teman (Braun och Clarke, 2006). Teman definieras enligt Braun och Clarke (2006) som bredare mönster i datan som fångar något betydelsefullt i relation till forskningsfrågan och som binder samman flera koder.

I denna studie innebar temabildningen att koder med liknande innehåll och betydelse jämfördes och grupperades tillsammans. Genom denna process utvecklades preliminära underteman, vilka därefter organiserades i mer övergripande teman som fångade bredare mönster i materialet. I samband med detta genomfördes även en reducering av materialet, där fokus riktades mot de koder och datautdrag som bedömdes relevanta för analysen. Material som inte bedömdes bidra till analysen sorterades bort från den fortsatta bearbetningen, men sparades för att vid behov kunna återföras i ett senare skede. Temana utgjorde därmed övergripande mönster i materialet och låg till grund för den fortsatta analysen. Bilaga 2 illustrerar resultatet av temabildningen i form av preliminära tema (rosa) och underteman (gröna). Strukturen ska förstås som ett arbetsmaterial där kategoriseringar och avgränsningar ännu inte var slutgiltiga.

Utifrån de preliminära teman och underteman som illustreras i Bilaga 2 granskades i det fjärde steget dessa i relation till både de initiala koderna och det samlade materialet. I enlighet med Braun och Clarkes (2006) beskrivning av denna fas jämfördes temana med de kodade utdragen för att säkerställa att de utgjorde meningsfulla och sammanhängande mönster. Teman som överlappade eller saknade tydlighet justerades genom att slås samman, omformuleras eller delas upp. I denna process förfinades även urvalet av material ytterligare genom att mindre relevanta teman och koder exkluderades, samtidigt som temana tydliggjordes och avgränsades från varandra så att varje tema fångade en distinkt aspekt av materialet. Temana granskades även i relation till hela materialet för att säkerställa att de speglade återkommande mönster och inte enbart enskilda delar.

Definiering av tema

I analysens femte steg definierades och namngavs de slutliga temana. I detta skede analyserades varje tema mer ingående för att klargöra dess centrala innebörd och vad som förenade de ingående koderna. Arbetet innebar även att tydliggöra temans avgränsningar i förhållande till varandra samt att precisera vilka aspekter av materialet som ingick i respektive tema. Genom denna process utvecklades en mer sammanhållen och strukturerad temabildning, där varje tema representerade en tydlig och meningsfull aspekt av materialet. I enlighet med Braun och Clarke (2006) innebar detta steg att säkerställa att temana var analytiskt tydliga och inbördes åtskilda.

För att stärka studiens tillförlitlighet har analysen genomförts systematiskt i enlighet med Braun och Clarkes (2006) beskrivning av tematisk analys. Kodning och temabildning har dokumenterats löpande, vilket kan bidra till att analysprocessen därmed blir mer transparent och att de olika stegen kan spåras. Detta ligger i linje med vad Bryman (2018) framhåller som centralt för tillförlitlighet i kvalitativ forskning, där insyn i forskningsprocessen och möjligheten att följa analysens olika steg betonas. En mer utförlig diskussion kring studiens tillförlitlighet förs i metoddiskussionen.

Etiska överväganden

Forskning som innefattar människor, biologiskt material eller känsliga personuppgifter omfattas av krav på etikprövning (Vetenskapsrådet, 2024). Då föreliggande studie är en litteraturöversikt baserad på tidigare publicerad forskning har något sådant godkännande inte varit nödvändigt. Att litteraturstudier inte omfattas av krav på etikprövning innebär dock inte att etiska överväganden saknar betydelse. Enligt god forskningssed (Vetenskapsrådet, 2024), ska all forskning bedrivas på ett ansvarsfullt sätt och bidra till tillförlitlighet och korrekt kunskap, där krav på ärlighet och noggrannhet är centrala. Dessa principer har beaktats genom hur studiens olika moment har planerats, genomförts och redovisats.

I litteraturstudier är urval och presentation av resultat av etisk betydelse. Det är centralt att inte förvränga forskningsprocessen genom att studier inkluderas eller exkluderas på felaktiga grunder eller genom missvisande presentation av resultat (Forsberg & Wengström, 2016). I denna studie har datainsamlingen och urval genomförts stegvis och dokumenterats löpande, vilket möjliggör insyn i forskningsprocessen. Analysen har genomförts systematiskt genom genomläsning, kodning och tematisering.

Vidare har resultaten sammanställts med utgångspunkt i de inkluderade studiernas innehåll, med strävan att återge dessa på ett korrekt sätt utan att förändra dess innebörd. Detta kan kopplas till kravet på att forskning ska redovisas sanningsenligt och utan förvanskning (Vetenskapsrådet, 2024). En annan etisk aspekt i litteraturstudier är att undvika selektiv användning av forskning. Det anses vara oetiskt att endast presentera resultat som stödjer en viss uppfattning (Forsberg & Wengström, 2016). I denna studie har urvalet av studier baserats på förutbestämda kriterier, vilket kan bidra till att minska risken för godtyckliga urval.

Slutligen behandlar studien forskning om psykisk funktionsnedsättning och arbetsliv, vilket kan betraktas som ett etiskt känsligt område. Eldén (2020) framhåller att forskningsetiska överväganden inom samhällsvetenskaplig forskning vanligen rör frågor om individers integritet samt hur forskningsresultat kan påverka de grupper som studeras. I analysen har målet därför varit att hantera den tidigare forskningen på ett reflekterande och respektfullt förhållningssätt i syfte att återge resultaten på ett korrekt och ansvarsfullt som möjligt.

RESULTAT OCH ANALYS

I detta kapitel presenteras resultaten av den tematiska analysen av de inkluderade studierna. Resultaten redovisas i form av de teman och underteman som identifierats i materialet. Tre huvudteman identifierades, varav två omfattar tre underteman vardera och ett omfattar två underteman. Dessa framgår i tabell 3, Teman och underteman (se nedan).

Tabell 3. Teman och underteman.

HUVUDTEMA	UNDERTEMA	BESKRIVNING
-----------	-----------	-------------

Stödets innehåll och relationella karaktär.	Praktiskt och emotionellt stöd.	Konkreta arbetsrelaterade handlingar och emotionellt stöd i mötet med individen.
	Individens delaktighet och inflytande.	Individens möjlighet att påverka beslut, mål och genomförande av stödinsatser.
	Relationens betydelse i stödet.	Relationers betydelse i mötet mellan individ och stödperson samt i arbetsrelaterade sammanhang.
Hur stödet organiseras och genomförs.	Samverkan mellan aktörer.	Samarbete och samordning mellan olika aktörer i stödprocessen.
	Roller i stödprocessen.	Fördelning av roller och ansvar mellan aktörer i planering och genomförande av stöd.
	Flexibilitet och tillgänglighet.	Hur stödet ges i form, struktur och tillgång.
Stödets kontinuitet och individens utveckling över tid.	Kontinuitet i stöd och kontakt.	Fortsatt kontakt över tid mellan individ och stödperson.
	Utveckling av självständighet och arbetsroll.	Utveckling av individens självständighet och roll i arbetslivet.

Presentationen och struktureringen av resultaten följer det avslutande steget i tematisk analys enligt Braun och Clarke (2006), där teman organiseras och redovisas i en sammanhängande analys, samt Arksey och O'Malleys (2005) femte steg, där resultaten sammanställs och presenteras i relation till studiens syfte.

Resultaten presenteras genom en sammanhållen redovisning och analys där fynd från studierna beskrivs och sätts i relation till varandra och hur de kan förstås i relation till studiens teoretiska utgångspunkter.

Stödets innehåll och relationella karaktär

Inom det första huvudtemat, stödets innehåll och relationella karaktär identifierades tre underteman: (1) praktisk och emotionellt stöd, som rör stödets konkreta och emotionella dimensioner; (2) individens delaktighet och inflytande, som avser individens möjlighet att påverka stödet; (3) relationens betydelse i stödet, som belyser relationers roll i stödet.

Praktiskt och emotionellt stöd.

Inom detta undertema beskrivs hur stödet inom SE/IPS omfattar både konkreta stödinsatser samt praktiska och emotionella dimensioner i arbetsrelaterade situationer, där sättet att möta individen tycks få betydelse för möjligheterna till deltagande i arbete.

Praktiska insatser beskrivs i de inkluderade studierna som en del av stödets innehåll. Lexén, Hofgren och Bejerholm (2013a) samt Lexén (2014) beskriver hur praktiska insatser riktas mot både arbetsuppgifter och arbetsmiljö. Detta innefattar exempelvis vägledande råd, planering av arbetsuppgifter, stöd i att komma ihåg instruktioner och rutiner samt hantering av arbetstider och stress. Stödet kan även bestå av praktisk handledning i arbetsutförandet, med syfte att individen successivt ska

kunna arbeta mer självständigt. Vidare lyfter Lexén (2014), att anpassningar omfattar den sociala arbetsmiljön och arbetsplatsens krav, såsom att hantera konflikter, småprata med kollegor, anpassa sig till förändringar, initiera och organisera arbete, följa schema och bibehålla arbetsuthållighet. Detta bekräftas av Toper och Ljungberg (2016), som beskriver hur stödpersonen deltar i konkreta moment, såsom att stödja i kontakt med arbetsgivare, bidra i jobbsökande eller närvara vid introduktion i nya arbetssituationer. Utöver detta visar Gustafsson, Peralta och Danermark (2018) att stöd inte enbart ges genom formella insatser, utan även utvecklas i det dagliga arbetet. De beskriver hur individer lär sig arbetsuppgifter genom att arbeta sida vid sida med andra, där så kallat "naturligt stöd" från kollegor bidrar till både lärande och social inkludering.

Stödet skulle alltså kunna förstås som något som formas i interaktion med arbetsplatsens sociala sammanhang, där individen ges möjlighet att pröva och gradvis utveckla sitt handlande i praktiken. I ovannämnda situationer framträder stödet som nära knutet till konkreta handlingar i samspel med andra, där individen inte enbart får instruktioner utan ges möjlighet att delta i situationer där arbetsuppgifter och förväntningar blir begripliga i praktiken. Detta kan förstås som en process av roll-övertagande, där individen succesivt utvecklar en förståelse för hur en arbetstagare bör agera i olika situationer. Genom interaktion med stödperson eller kollegor ges individen möjlighet att tolka och anpassa sitt handlande i relation till sociala roller i arbetslivet samt få återkoppling på sitt handlande, vilket kan bidra till att succesivt forma en förståelse för hur arbetsrelaterade situationer kan hanteras i relation till den generaliserade andre, det vill säga de normer som präglar arbetslivet. På så sätt tycks lärandet inte enbart handla om att tillägna sig färdigheter, utan om att stegvis utveckla en förståelse för hur man kan agera i relation till andra i arbetslivet, där handlandet formas i samspelet mellan det spontana jaget (I) och socialt formade miget (Me).

När det gäller stödets utformning framhåller Toper och Ljungberg (2016) att det emotionella stödet är en del av hur de praktiska insatserna genomförs, där stödpersonen beskrivs lyssna och visa engagemang i relation till individens behov. På liknande sätt beskriver Nygren, Markström och Bernspång (2016) hur stödpersonens nyfikenhet och intresse i mötet med individen har betydelse för hur stödet fungerar i praktiken och hur det kan utveckla individens förmågor och tankemönster positivt. Detta pekar på att det emotionella stödet inte framstår som en separat del, utan som en integrerad aspekt av hur stödet ges. Hur individen blir bemött tycks därmed få betydelse för i vilken utsträckning situationer upplevs som möjliga att hantera. Ett lyhört och bekräftande bemötande kan skapa utrymme för individen att pröva nya arbetsuppgifter, även i situationer som initialt upplevs osäkra. Genom att få stöd i att tolka och hantera dessa situationer kan individen successivt utveckla en ökad tilltro till sin egen förmåga, vilket kan förstås som self-efficacy, där upprepade erfarenheter av att hantera situationer bidrar till att stärka individens känsla av kontroll. Det kan således påverka viljan att ta initiativ och fortsätta delta i arbete. På så sätt framträder utvecklingen av förmåga inte som något som sker oberoende av stöd, utan som något som formas i relation till hur stödet ges och upplevs i konkreta situationer.

Det framkommer även att stödet inte alltid motsvarar de krav som arbetsmiljön ställer. Lexén (2014) beskriver hur arbetsmiljön rymmer både stödjande och krävande faktorer, där socialt stöd från arbetsgivare och kollegor kan underlätta deltagande, samtidigt som krav på prestation, anpassning och socialt samspel kan innebära

utmaningar för personer med psykisk funktionsnedsättning. Detta lyfts även av Lexén, Hofgren och Bejerholm (2013b), som beskriver hur olika begränsningar kan kräva återkommande anpassningar och att individer behöver utveckla egna strategier för att hantera arbetsrelaterade situationer. I detta sammanhang framträder individens möjligheter att delta i arbete som något som inte enbart avgörs av individuella förutsättningar, utan av hur stöd, krav och sociala sammanhang samspelar i praktiken. Möjligheten att agera i arbete tycks därmed utvecklas i takt med att individen, genom stöd och erfarenhet, ges möjlighet att förstå vilka handlingsalternativ som är möjliga i olika situationer. Detta kan innebära att handlingsutrymmet inte är statiskt, utan förändras över tid i relation till de erfarenheter individen får i arbetslivet.

Praktiskt och emotionellt stöd framträder därmed som nära sammanlänkade i arbetsrelaterade situationer, och sättet stödet ges kan få betydelse för individens möjlighet att förstå, hantera och utveckla sitt deltagande i arbete.

Individens delaktighet och inflytande

Detta undertema tar upp individens delaktighet och inflytande av det arbetslivsinriktade stödet, vilket framträder som en central men samtidigt komplex dimension i resultaten. Delaktighet framstår inte enbart som möjlighet att uttrycka önskemål, utan som något som tar form i hur individen ges möjlighet att påverka beslut, mål och genomförandet av stödinsatser i praktiken.

Återkommande i de inkluderade studierna är att individens preferenser utgör en central utgångspunkt i stödets utformning. Nygren, Markström och Bernspång (2016) beskriver hur motivation och önskemål om arbete ges en styrande roll i IPS-processen, vilket även lyfts av Gustafsson, Peralta och Danermark (2018), där individens preferenser framträder som en faktor som kan få betydelse i matchningen mellan individ och arbete. Samtidigt framgår det att denna matchning inte sker oberoende av kontext, utan formas i relation till arbetsplatsens villkor och möjligheter.

Individer accepterar i vissa fall arbeten som inte fullt ut motsvarar deras önskemål, exempelvis om dessa arbeten erbjuder en mer hanterbar arbetssituation eller nödvändiga anpassningar (Gustafsson, Peralta & Danermark, 2018). Detta kan tyda på att individens inflytande inte framstår som något som enbart utgår från den egna viljan, utan som något som formas i skärningspunkten mellan individens önskemål och de sammanhang där arbetet äger rum. Möjligheten att påverka tycks därmed vara beroende av vilka alternativ som framstår som möjliga i den aktuella situationen. Individens handlingsutrymme blir därmed centralt, då det sätter ramarna för vilka val som överhuvudtaget framstår som möjliga. Det kan innebära att individens handlingsutrymme begränsas till de alternativ som i situationen framstår som genomförbara. I detta kan motivationen påverkas, då upplevelsen av att val är realistiska och möjliga att genomföra kan bidra till en ökad vilja att engagera sig i processen, medan begränsade handlingsalternativ i stället kan minska denna drivkraft.

Det framträder vidare i Gustafsson, Peralta och Danermark (2018) att individens möjlighet att använda sin kompetens har betydelse för upplevelsen av delaktighet och inflytande i arbete. Att få ansvar för arbetsuppgifter och ges utrymme att bidra med sina förmågor tycks vara centralt för att uppleva sig som en värdefull del av arbetsplatsen. I linje med detta framgår i Lexén, Hofgren och Bejerholm (2013a)

att individens tidigare arbetslivserfarenheter och förmågor kan ha betydelse i matchningsprocessen och bidra till mer gynnsamma utfall av matchning mellan individ och arbete. Detta kan i sin tur skapa bättre förutsättningar för att individens kompetens kommer till uttryck i arbetet. När sådana möjligheter begränsas framträder i stället en risk för att arbetet inte motsvarar individens förväntningar eller potential, och i vissa fall beskrivs arbete som ett ”nödvändigt ont” (Gustafsson, Peralta & Danermark, 2018).

Delaktighet kan således inte enbart förstås utifrån möjligheten att påverka val av arbete, utan också om hur väl matchningen mellan individ och arbete möjliggör att individens kompetens kommer till uttryck och kan omsättas i handling i arbetet. När individen ges utrymme att använda sina förmågor kan detta bidra till en upplevelse av ökad kontroll och tilltro till den egna förmågan. Sådana erfarenheter kan stärka individens self-efficacy. Tidigare lyckade situationer påverkar hur individen bedömer sin egen förmåga i nya sammanhang. Det kan i sin tur stärka motivationen och viljan att engagera sig i arbetet. Om sådana möjligheter begränsas kan handlingsutrymmet minska. Det kan påverka både upplevelsen av inflytande och individens benägenhet att ta initiativ i arbetssituationen.

Vidare framträder delaktighet i hur individens önskemål tas emot och omsätts i praktiken. Topper och Ljungberg (2018) beskriver hur deltagare upplever att deras önskemål tas på allvar av stödpersonen, där det de uttrycker också omsätts i konkreta handlingar. Deltagare lyfter fram att stödpersonen agerar utifrån deras mål, vilket innebär att ord och intentioner får en direkt koppling till praktiska åtgärder. Detta kan bidra till ett medvetandegörande, där individen utvecklar en ökad förståelse för sina möjligheter att påverka sin situation.

Areberg och Bejerholm (2013) visar vidare att deltagare i IPS generellt uppvisar högre nivåer av empowerment, motivation och livskvalitet över tid. Utifrån beskrivningarna framträder delaktighet som något som inte enbart handlar om möjligheten att formulera önskemål, utan om i vilken utsträckning dessa också får betydelse i det praktiska genomförandet av stödet. Delaktighet tycks formas i samspelet mellan individ och stödperson, där möjligheten att påverka utvecklas genom hur individens uttryck tas emot och omsätts av andra. I detta blir det tydligt att även när delaktigheten i vissa avseenden är begränsad, kan upplevelsen av inflytande ändå utvecklas. Upplevelsen av att få genomslag för sina önskemål kan därmed bidra till en ökad känsla av kontroll och individens handlingsutrymme kan upplevas större. Detta kan i sin tur kan ha betydelse för motivation och fortsatt deltagande i processen.

Individens delaktighet och inflytande framträder därmed som centrala men komplexa delar av stödet, där möjligheten att påverka formas i relation till både individuella önskemål, sociala relationer och yttre villkor.

Relationens betydelse i stödet

Relationen mellan deltagare och stödperson framträder i resultaten som en betydelsefull del av det arbetslivsinriktade stödet, där tillit, förståelse och bemötande tycks ha betydelse för hur stödet upplevs och fungerar i praktiken.

Det framgår att relationen präglas av ett mer personligt och mindre formellt bemötande än vad deltagarna tidigare har erfarit inom vård- och stödsatser. Topper och Ljungberg (2016) lyfter hur deltagare upplever att de blir bemötta som personer

snarare än patienter, vilket på liknande sätt återkommer hos Nygren, Markström och Bernspång (2016), som beskriver relationen till IPS-coachen som tillitsfull och präglad av engagemang och intresse för individen. I dessa beskrivningar framträder stödpersonen inte enbart som någon som utför konkreta stödinsatser, utan som en aktör som tillsammans med individen utforskar möjligheter och vägleder individen i relation till arbete. Detta pekar mot att relationens betydelse inte enbart ligger i de insatser som genomförs, utan i hur dessa formas i samspelet mellan individ och stödperson. I dessa återkommande interaktioner kan individens förståelse av sig själv som arbetstagare utvecklas, där tidigare erfarenheter och sociala förväntningar (me) möter mer spontana sätt att agera i situationen (I). Relationen framstår således som ett sammanhang där individen inte enbart får stöd, utan också ges möjlighet att tolka, pröva och omforma sitt handlande i arbetsrelaterade situationer.

En annan dimension av relationen framträder i hur deltagare beskriver möjligheten att blir lyssnade på och förstådda. Areberg, Björkman och Bejerholm (2013) lyfter hur deltagare upplever att de kan vara öppna i kontakten utan att behöva försvara eller förklara sig, vilket kan bidra till en känsla av trygghet. De beskriver även hur stödpersonen uppfattas stå på deltagarens sida, vilket kan ge relationen en stödjande och jämlik karaktär. I detta sammanhang betonas även stödpersonens kompetens, där förmågan att förstå och anpassa stödet tycks ha betydelse för hur relationen upplevs. Genom ett sådant bemötande kan individens tilltro till sin egen förmåga (self-efficacy) stärkas, vilket kan påverka viljan att pröva nya arbetsuppgifter och ta en mer aktiv roll i arbetet. När individen upplever att den blir lyssnad på och tagen på allvar kan detta ge en känsla av att ha inflytande över sin situation och därmed ett mer aktivt deltagande i arbetssituationen.

Relationen framstår dock inte som enbart okomplicerad. Nygren, Markström och Bernspång (2016) beskriver hur arbetet inom IPS innebär att stödpersonen och individen tillsammans hanterar situationer som kan vara föränderliga och ibland osäkra, vilket kan innebära att relationen kontinuerligt omförhandlas i praktiken. I linje med detta beskriver Areberg, Björkman och Bejerholm (2013) att relationen inte alltid upplevs som fungerande, där vissa deltagare uppfattar stödpersonen som passiv eller alltför styrande. Detta synliggör att relationens betydelse inte är given, utan beroende av hur samspelet fungerar och utvecklas över tid.

När relationen inte fungerar kan det innebära att individen i mindre utsträckning får stöd i att tolka och hantera arbetsrelaterade situationer, vilket kan göra dessa mer svårbegripliga och krävande och individen kan uppleva minskad känsla av kontroll och ett mer begränsat handlingsutrymme. I sådana situationer kan även maktspekter bli framträdande, där stödpersonen i större utsträckning ges tolkningsföreträde i relation till individens behov, vilket kan göra att stödet förlora delar av sin funktion, då det inte längre erbjuder samma möjligheter till vägledning, återkoppling och gemensam problemlösning.

Utöver relationen till stödpersonen framträder även andra relationer i arbetslivet i viss utsträckning i resultaten, även om dessa behandlas mer indirekt. Gustafsson, Peralta och Danermark (2018) beskriver hur social tillhörighet och stöd från kollegor kan bidra till individens upplevelse av inkludering, samtidigt som svårigheter att bli förstådd kan leda till en känsla av utanförskap. Detta berörs även av Lexén (2014), som lyfter betydelsen av arbetsgivares stöd och den sociala atmosfären på arbetsplatsen. Dessa relationer kan ses som en del av det sociala sammanhang där normer, förväntningar och möjligheter formas, vilket påverkar hur individen kan

orientera sig och agera i arbete. Samtidigt framstår relationen till stödpersonen som särskilt central, då den tycks fungera som en stabil punkt genom vilken andra relationer och situationer kan förstås och hanteras.

Relationen mellan deltagare och stödperson framträder som central för hur stödet fungerar, där bemötande och samspel påverkar upplevelsen. Samtidigt kan relationens kvalitet variera, vilket kan få betydelse för individens möjligheter att delta i arbete och utveckla en fungerande arbetsroll.

Hur stödet organiseras och genomförs

Inom det andra huvudtemat, hur stödet organiseras och genomförs, identifierades tre underteman: (1) samverkan mellan aktörer, som rör samarbete och samordning i stödprocessen; (2) roller i stödprocessen, som avser fördelningen av roller och ansvar i planering och genomförandet av stöd; (3) flexibilitet och tillgänglighet, som belyser hur stödet ges i form, struktur och tillgång.

Samverkan mellan aktörer

Detta undertema fokuserar på hur samverkan mellan olika aktörer kommer till uttryck i organiseringen och genomförandet av stöd inom SE och IPS. Resultaten visar att samverkan både möjliggör och försvårar stödprocessen, beroende på hur den formas i praktiken.

Det framgår i de inkluderade studierna att stödet inom SE/IPS organiseras i en kontext där flera aktörer behöver samverka för att möjliggöra insatser. Hillborg, Bergmark och Bejerholm (2020) beskriver hur IPS utformas i samspel mellan exempelvis hälso- och sjukvård, socialtjänst och arbetslivsrelaterade myndigheter, där gemensamma perspektiv successivt utvecklas över tid. Detta återkommer hos Nygren, Markström och Bernspång (2016), som framhåller att IPS förutsätter en nära integration mellan arbetslivsinriktat stöd och psykiatrisk vård, där olika verksamheter behöver arbeta tillsammans snarare än parallellt.

I ovannämnda beskrivningar framträder samverkan som en grundläggande förutsättning för stödets genomförande, där stödet formas i relation till flera aktörer vars insatser behöver samordnas. Detta kan förstås i termer av integration, där olika verksamheter kopplas samman för att skapa ett mer sammanhängande stöd. Denna samverkan tycks utvecklas i ett pågående samspel mellan aktörer, där gemensamma förståelser av mål och arbetssätt successivt etableras, vilket kan innebära att samverkan inte är given utan något som formas över tid. Detta pekar på att samverkan inte enbart handlar om att organisera insatser mellan aktörer, utan om att skapa gemensamma sätt att förstå individens behov och hur stödet ska utformas. I detta blir samverkan beroende av aktörernas möjlighet att samordna sina perspektiv och arbetssätt i praktiken.

Vidare framkommer att samverkan i stödprocessen normalt sett organiseras genom funktioner som bidrar till att samordna kontakten mellan olika aktörer. Gustafsson, Peralta och Danermark (2013) framhåller hur SE-organisationer möjliggör samarbete mellan arbetsgivare och arbetstagare genom att fungera som en länk i stödprocessen, medan Lexén, Emmelin och Bejerholm (2016) på liknande sätt lyfter hur stödpersonen koordinera kontakter mellan arbetsgivare, vård och andra aktörer. I detta sammanhang framträder samordning som en aktiv process där relationer

mellan aktörer behöver upprätthållas. Här blir skillnaden mellan samordning och samarbete tydlig, där samordning avser hur insatser kopplas samman medan samarbete handlar om den konkreta interaktionen mellan aktörer i praktiken. Samverkan framstår således inte enbart som att flera aktörer är involverade, utan som beroende av hur ansvar, information och insatser integreras i stödprocessen. Hur denna integrering sker tycks därmed få betydelse för hur sammanhållet stödet framstår i praktiken, vilket även kan kopplas till kvalitetssäkring i hur insatser samordnas, följs upp och utvecklas.

Det framkommer dock att samverkan inte alltid är friktionsfritt. Areberg, Björkman och Bejerholm (2013) beskriver hur bristande integration mellan olika aktörer kan leda till att individen möter ett splittrat stöd utan en tydlig riktning. Detta belyses även av Hillborg, Bergmark och Bejerholm (2020), som lyfter hur en otydlig ansvarsfördelning och organisatoriska gränser kan försvåra samverkan. Även Nygren, Markström och Bernspång (2016) pekar på hur externa strukturer, såsom regler och attityder inom välfärdsystemet, kan utgöra hinder för samordnade processer. I dessa resultat framträder att samordning formas inom organisatoriska och institutionella ramar, där skillnader i regelverk och ansvar kan påverka hur stödet organiseras. I sådana situationer kan stödet präglas av fragmentering, där insatser delas utan tillräcklig samordning mellan aktörer. Detta kan innebära att stödet i vissa fall framstår som mindre sammanhållet och mer uppdelat för individen, vilket kan försvåra möjligheten att orientera sig i stödprocessen och förstå hur olika insatser hänger samman. I sådana situationer kan individen i större utsträckning behöva hantera kontakten mellan olika aktörer själv, vilket kan innebära att ansvar för samordning delvis förskjuts från organisationerna till individen.

Ett mer sammanhållet stöd kan bidra till att skapa tydligare strukturer för individen, vilket kan underlätta möjligheten att etablera sig och kvarvara i arbete. När stödet framstår som förutsägbart och samordnat kan det skapa bättre förutsättningar för individen att förstå och hantera arbetsrelaterade situationer, vilket i längden kan stärka tilltron till den egna förmågan. När samverkan däremot brister kan stödet upplevas mer otydligt och svåröverskådligt, vilket kan begränsa individens upplevelse av kontroll och handlingsutrymme, inte enbart utifrån individuella förutsättningar, utan i relation till hur stödet är organiserat.

Samverkan mellan aktörer framträder som betydelsefull för hur stödet organiseras och genomförs, där samordning kan bidra till ett mer sammanhållet stöd. Samtidigt påverkas samverkan av organisatoriska villkor, vilket kan skapa olika förutsättningar för individens möjligheter att orientera sig, påverka och delta i stödprocessen.

Roller i stödprocessen

Detta undertema fokuserar på hur roller och ansvar fördelas mellan olika aktörer i planering och genomförande av stöd inom SE och IPS. Resultaten visar att stödprocessen innefattar flera aktörer med olika funktioner, där ansvar för stödets olika delar fördelas men också tycks förändras beroende på situation och behov.

Stödpersonen framstår som en central aktör i stödprocessen, med ansvar för att initiera, planera och följa upp stödinsatser. Lexén, Emmelin och Bejerholm (2016) beskriver hur stödpersonen organiserar kontakter, med olika aktörer och utformar stöd i relation till individens behov, vilket även återkommer hos Gustafsson, Peralta

och Danermark (2013), där stödpersonen beskrivs ha funktioner som förmedlare, vägledare och problemlösare. Detta kompletteras av Lexén (2014), som visar hur stödpersonen organiserar ett individuellt anpassat nätverk kring deltagaren, där flera aktörer involveras i stödprocessen. Rollen som arbetsspecialist/stödperson framträder därmed som både samordnande och drivande, där ansvar för att strukturera stödprocessen i stor utsträckning koncentreras till denna funktion, samtidigt som genomförandet involverar flera aktörer. Detta innebär att stödpersonen får en central funktion i att länka samman olika insatser och säkerställa att de relateras till varandra i stödprocessen.

Arbetsgivarens roll framträder samtidigt som mer knuten till genomförandet av stödet i den konkreta arbetssituationen. Gustafsson, Peralta och Danermark (2013) beskriver hur arbetsgivare ansvarar för arbetsplatsens organisering och för att möjliggöra deltagande i arbete, samtidigt som de i vissa situationer är beroende av stöd från SE-organisationer i frågor som rör anpassningar och problemlösning. Detta pekar på en ansvarsfördelning där stödpersonen och arbetsgivaren har olika men delvis överlappande funktioner, vilket kan innebära att roller inte är strikt avgränsade utan formas i relation till varandra i det praktiska arbetet. I detta blir samarbete centralt, då rollerna utvecklas genom konkreta interaktioner mellan aktörer i genomförandet av stödet.

Flexibiliteten som framkommer ovan framstår inte nödvändigtvis som problematisk i sig, utan kan snarare möjliggöra anpassning till individens behov och arbetssituationens krav. Samtidigt framkommer att när ansvarsfördelningen inte är tillräckligt tydlig kan detta innebära svårigheter, exempelvis i form av otydligheter kring vem som ansvarar för olika delar av stödet (Hillborg, Bergmark & Bejerholm, 2013). Areberg, Björkman och Bejerholm (2013) framhåller även att oklarhet kring ansvar och bristande tydlighet kan påverka hur stödet upplevs. Detta kan innebära att den flexibilitet som präglar rollfördelningen i vissa fall övergår i otydlighet, vilket kan påverka hur stödet organiseras i praktiken. Det synliggör hur balansen mellan samordning och samarbete får betydelse för hur tydlig ansvarsfördelningen blir i processen.

Roller i stödprocessen framträder därmed som något som formas i samspelet mellan aktörer, där ansvar utvecklas och anpassas i relation till de situationer som uppstår i arbetet. Hur dessa roller tar form tycks inte enbart vara en fråga om formella uppdrag, utan om hur aktörer tolkar och omsätter sina funktioner i praktiken. Detta ligger i linje med hur samverkan beskrivs som en process där ansvar och roller formas i interorganisatoriska relationer snarare än genom fasta strukturer. I detta sammanhang kan ansvarsfördelningen även få betydelse för hur individen ges möjlighet att förhålla sig till stödet. När roller framträder som mer tydliga skulle detta kunna bidra till att stödet upplevs som mer förutsägbart och därmed lättare att hantera, medan ovisshet kan innebära att stödet blir svårare att överblicka och förhålla sig till.

Roller i stödprocessen framträder som en del av hur stödet organiseras, där ansvar fördelas mellan aktörer men samtidigt formas i praktiken. Hur detta utvecklas kan påverka hur sammanhållet och begripligt stödet upplevs.

Flexibilitet och tillgänglighet

Flexibilitet och tillgänglighet framträder i resultaten som centrala aspekter i hur stödet organiseras och genomförs, där insatser inte framstår som fasta strukturer utan formas och omformas i relation till individens behov, situation och de sammanhang där de ges. I detta framträder en stödprocess som tycks utvecklas i ett pågående samspel mellan individ och omgivning.

Stödet beskrivs inte följa en standardiserad utformning utan utvecklas i relation till den enskilda individens situation och behov. Areberg, Björkman och Bejerholm (2013) lyfter att stödet inte är bundet till ett förutbestämt upplägg, medan Nygren, Markström och Bernspång (2016) visar hur processen präglas av ett prövande och föränderligt arbetssätt där aktiviteter omformas under processens gång. Lexén, Emmelin och Bejerholm (2016) beskriver på liknande sätt hur stödet stegvis utvecklas i relation till både individens och arbetsplatsens förutsättningar. Detta pekar mot en praktik där utformningen växer fram i interaktion med de sammanhang där individen befinner sig. Detta kan innebära att individens handlingsutrymme och möjlighet att påverka stödet utvecklas i takt med att processen fortskrider, där utrymmet att pröva och omforma aktiviteter kan bidra till att individen i större utsträckning kan delta aktivt i utformningen av sitt eget stöd.

Flexibiliteten blir också tydlig i genomförandet av stödet. Lexén, Hofgren och Bejerholm (2013a) beskriver hur insatser kan ges både på och utanför arbetsplatsen, samtidigt som arbetsuppgifter och arbetstempo anpassas utifrån individens förutsättningar. Detta återkommer hos Lexén, Hofgren och Bejerholm (2013b), där det framgår att förändrade krav i arbetsmiljön kräver löpande justeringar. I dessa beskrivningar framträder ett arbetssätt där stödet kontinuerligt anpassas till situationen snarare än följer en fast plan, vilket kan förstås som att genomförandet utvecklas i mötet mellan individens behov och arbetslivets krav.

Flexibilitet framträder inte enbart som en anpassning till individen, utan som något som möjliggör för individen att succesivt pröva och utveckla sitt handlande i relation till arbetslivets krav. Individens agerande kan förstås som något som formas i samspelet mellan det spontana jaget och det socialt formade miget, där egna initiativ vägs mot arbetsplatsens normer och förväntningar. Samtidigt framkommer det att denna flexibilitet inte är obegränsad. Gustafsson, Peralta och Danermark (2013) beskriver hur stödet behöver förhålla sig till arbetsgivares krav och arbetsmarknadens logik, vilket kan innebära att anpassningar ändå sker inom vissa ramar. Detta kan innebära att individens handlingsutrymme formas inom dessa ramar, där möjligheten att påverka stödet är beroende av hur flexibelt dessa villkor kan hanteras i praktiken.

Tillgänglighet framträder som nära kopplat till denna flexibilitet. Areberg och Bejerholm (2013) beskriver hur stöd kan ges i individens vardagliga sammanhang, såsom i hemmet, på caféer eller i arbetsrelaterade miljöer. På liknande sätt visar Topor och Ljungberg (2016) hur kontaktformer kan variera och anpassas efter situation, snarare än vara knutna till specifika tider eller platser. Detta tyder på att tillgängligheten inte enbart handlar om att stöd finns att tillgå, utan om hur det ges på ett sätt som gör det möjligt att använda i vardagen och när individen vill eller behöver det. När stödet ges i individens vardagliga sammanhang och i mer informella situationer kan det bidra till att minska upplevelsen av en tydlig uppdelning mellan ”vi och dem”. Detta kan skapa förutsättningar för att relationen upplevs mer jämlik,

där individen i större utsträckning kan känna sig inkluderad och delta på mer likvärdiga villkor. I sådana sammanhang kan den annars framträdande maktasymmetrin i stödrelationen bli mindre tydlig, vilket kan underlätta för individen att ta en mer aktiv roll i interaktionen och få mer egenmakt.

Flexibilitet och tillgänglighet framträder som något som inte bara påverkar hur stödet utformas, utan också hur det används i praktiken. När stödet ges i individens vardagliga sammanhang och i direkt anslutning till konkreta situationer, exempelvis i arbete eller i möten med andra, sker stödet samtidigt som individen agerar. Detta kan innebära att individen får stöd i stunden, exempelvis i att hantera arbetsuppgifter eller sociala situationer, snarare än att först ta del av stöd och sedan försöka omsätta det i efterhand. En sådan närhet till handling kan bidra till att stärka individens tilltro (self-efficacy) till den egna förmågan att hantera diverse situationer som kan uppstå i arbete, vilket kan underlätta deltagande och utveckling i arbetslivet.

Flexibilitet och tillgänglighet tycks ha betydelse för stödets användbarhet i praktiken, där insatser anpassas efter situation och behov. Detta kan bidra till att stödet kan möta individens vardag, samtidigt som det formas inom givna organisatoriska och strukturella ramar.

Stödets kontinuitet och individens utveckling över tid

Inom detta huvudtema, stödets kontinuitet och utveckling över tid, identifierades två underteman: (1) kontinuitet i stöd och kontakt, som rör fortsatt kontakt över tid mellan individ och stödperson och (2) utveckling av självständighet och arbetsroll, som belyser individens utveckling i relation till arbete.

Kontinuitet i stöd och kontakt

Detta undertema fokuserar på kontinuitet i stöd och kontakt och hur denna kommer till uttryck i det arbetslivsinriktade stödet inom SE och IPS. I resultaten framträder att stödet vanligen präglas av långvariga relationer och kontakt som kvarstår över tid. Samtidigt visar resultaten att kontinuitet inte nödvändigtvis innebär en konstant eller oförändrad kontakt, då stödets omfattning kan variera mellan olika faser i processen.

Stödet framträder inte som avgränsat till en specifik del av arbetsrehabiliteringen, utan sträcker sig över hela processen. Lexén, Hofgren och Bejerholm (2013a) beskriver hur stödet innefattar jobbsökande, matchning och anpassningar i arbetet, där dessa moment framstår som delar av en sammanhängande process. På liknande sätt visar Lexén, Emmelin och Bejerholm (2016) att stödet inom IPS är individuellt utformat och inte tidsbegränsat, medan Nygren, Markström och Bernspång (2016) beskriver hur stödet utvecklas succesivt genom återkommande arbete med att hantera olika situationer i arbetslivet. Stödet framträder därmed som något som följer individen över tid, där olika insatser hänger samman och förändras i takt med att individens situation förändras. En sådan utveckling kan innebära att individens erfarenheter av arbete formas stegvis genom deltagande i olika sammanhang, där tidigare erfarenheter påverkar hur nya situationer tolkas och hanteras. Detta kan relateras till utvecklingen av sociala roller, där individen successivt formar sin förståelse av sig själv som arbetstagare i samspel med omgivningen.

Kontinuiteten tar sig även uttryck i relationen mellan individ och stödperson. Toper och Ljungberg (2016) beskriver en stödprocess där samma stödperson kan följa individen genom hela processen, vilket bidrar till stabilitet i stödet. Detta resultat tyder på att relationen utvecklas genom återkommande interaktioner där individ och stödperson tolkar och anpassar sig till varandra, vilket kan få betydelse för hur individen successivt utvecklar sin förståelse för sin roll i arbetslivet. Denna varaktighet i relationen kan också innebära att stödpersonen över tid får en fördjupad förståelse för individens behov, samtidigt som individen ges möjlighet att bygga upp tillit och trygghet i kontakten. Genom dessa återkommande interaktioner kan individen få återkoppling på sitt handlande, vilket kan bidra till att utveckla en mer stabil uppfattning om den egna förmågan (self-efficacy) i arbetsrelaterade situationer.

Kontinuitet framträder även i form av återkommande kontakt och dialog över tid. Gustafsson, Peralta och Danermark (2013) beskriver hur stödorganisationer fungerar som en stabil kontaktpunkt i relation till arbetsgivare, där en fortlöpande dialog kan möjliggöra hantering av situationer som uppstår i arbetet. Kontakten tycks därmed inte vara knuten till en enskild insats, utan kan fungera som en resurs som aktiveras vid behov och upprätthålls genom olika skeden i processen. En sådan tillgänglig kontakt kan bidra till att skapa en viss förutsägbarhet i annars föränderliga situationer, vilket kan ha betydelse för individens medvetandegörande av den egna situationen och möjligheter att förhålla sig till arbetslivet och hantera nya krav. Samtidigt visar resultaten att kontinuitet inte nödvändigtvis innebär en konstant eller oförändrad nivå av kontakt, utan att intensiteten i kontakten kan variera över tid.

Gustafsson, Peralta och Danermark (2013) beskriver hur stödet kan vara mer omfattande i inledande skeden och därefter minska i intensitet, medan Lexén, Hofgren och Bejerholm (2013a) visar att stöd ges i olika former under processens gång. Kontinuitet tycks därmed inte främst ligga i frekvensen av kontakt, utan i att relationen består över tid och kan återaktiveras i olika situationer. Detta kan innebära att individen successivt ges utrymme att ta ett större ansvar i arbete, samtidigt som stöd finns kvar som en tillgänglig resurs. Denna varaktighet i relation och kontakt kan bidra till att individen utvecklar tilltro till sin egen förmåga och en ökad känsla av kontroll. Samtidigt tycks detta vara beroende av hur relationen fungerar i praktiken och i vilken utsträckning stödet upplevs som tillgängligt och relevant, vilket kan innebära att kontinuitet inte är tillräckligt utan får sin betydelse i samspelet mellan individ, stödperson och kontext. Detta belyser även hur individens handlingsutrymme formas i dessa sammanhang, snarare än enbart utifrån individuella förutsättningar.

Kontinuitet i stöd och kontakt framträder som en betydelsefull del av stödet, där långvariga relationer och återkommande kontakt kan bidra till individens etablering och kvarvaro i arbete. Samtidigt tycks dess betydelse formas i relation till de sammanhang där stödet ges.

Utveckling av självständighet och arbetsroll.

Detta undertema fokuserar på hur individens självständighet och arbetsroll utvecklas över tid i det arbetslivsinriktade stödet inom SE och IPS. I resultaten framkommer att denna utveckling inte utgör en enskild förändring, utan snarare en utveckling där individens sätt att agera i arbetslivet formas successivt i relation till erfarenheter, stöd och kontext där arbetet äger rum.

Det framkommer att inträde och kvarvarande i arbete innebär en aktiv process där individen behöver förhålla sig till arbetslivets krav och förväntningar. Gustafsson, Peralta och Danermark (2018) beskriver hur deltagare utvecklar en roll som arbetstagare genom att bidra i arbetsuppgifter och bli en del av ett socialt sammanhang, vilket bidrar till en förändrad självbild. På liknande sätt visar Lexén (2014) hur individer strävar efter att passa in i arbetslivet genom att hantera krav och anpassa sitt handlande i relation till arbetsplatsens normer. I dessa beskrivningar framträder att arbetsrollen inte etableras vid ett enskilt tillfälle, utan växer fram i konkreta situationer där individen tolkar vad som förväntas och justerar sitt agerande i relation till andra. Detta kan förstås i relation till den generaliserade andre, där individen orienterar sitt handlande utifrån de normer som präglar arbetslivet, vilket kan innebära att individens möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet utvecklas i takt med att förståelsen för vad som förväntas blir tydligare. Deltagande i dessa situationer skapar successivt förutsättningar för ett mer självständigt handlande.

Utveckling framträder samtidigt som en process över tid där erfarenheter successivt byggs upp och omformas. Nygren, Markström och Bernspång (2016) beskriver hur individer prövar olika arbeten och gradvis förändrar sina mål och sin syn på sin egen arbetsförmåga. I likhet med detta beskriver Toper och Ljungberg (2016) hur deltagare kan gå från osäkerhet till att ta sig an mer avancerade arbetsuppgifter. Tillsammans ger dessa perspektiv en bild av hur individens förståelse för sin roll i arbetslivet förändras i takt med att nya erfarenheter fås och relateras till tidigare situationer. Detta pekar mot att individens handlingsutrymme förändras över tid, där tidigare erfarenheter bidrar till att göra nya situationer mer begripliga och möjliga att hantera. Samtidigt framträder att denna utveckling sker i nära relation till stödinsatser och anpassningar.

Lexén, Hofgren och Bejerholm (2013a) beskriver hur individer utvecklar strategier för att hantera arbetsrelaterade krav, vilket visar på ett aktivt arbete från individens sida. Individen framträder som en aktiv aktör, som inte enbart anpassar sig till givna villkor utan också tolkar, prövar och omformar sitt handlande. Utvecklingen tyder också på att den inte sker isolerat hos individen, utan i samspel med det stöd som ges, där stödet kan bidra till att skapa förutsättningar för att individen faktiskt kan pröva och utveckla sitt handlande.

Stödet kan därmed tolkas som att det inte enbart skapar tillgång till arbete, utan också tycks bidra till att individen kan pröva, förstå och hantera arbetsrelaterade situationer i praktiken. Genom återkommande stöd och anpassningar ges individen möjlighet att successivt utveckla strategier och förmågor i relation till de krav som ställs. Möjligheten att agera i arbete tycks därmed vara nära kopplad till hur stödet bidrar till att skapa situationer som upplevs hanterbara och möjliga att ta sig an. Självständighet framträder i detta sammanhang inte enbart som frånvaro av stöd, utan snarare som något som utvecklas i takt med att individen, med stöd som utgångspunkt, kan ta ett allt större ansvar i arbetet. Självständighet kan därmed förstås som något som växer fram genom ökat ansvar och förändrat agerande, snarare än som något som uppnås vid en specifik tidpunkt.

Resultaten ger också en bild av att utvecklingen rymmer både möjligheter och begränsningar. Areberg och Bejerholm (2013) beskriver hur individers deltagande i IPS hänger samman med ökad motivation, engagemang och upplevelse av kontroll, medan Areberg, Björkman och Bejerholm (2013) visar att individer i vissa fall

utvecklar en ökad förmåga att hantera sin situation i relation till arbete. Samtidigt kvarstår svårigheter kopplade till exempelvis psykisk ohälsa och arbetslivets krav, vilket innebär att arbetsrollen behöver upprätthållas genom kontinuerliga anpassningar. Utvecklingen framstår således inte som en jämn process, utan präglas snarare av både framsteg och utmaningar, där individens möjlighet att upprätthålla sin arbetsroll formas i relation till föränderliga förutsättningar. Detta synliggör även hur individens handlingsutrymme inte är statiskt, utan förändras i relation till de sammanhang och villkor som individen verkar inom.

Arbetsplatsens villkor och stödets betydelse framträder således som centrala för utvecklingen. Gustafsson, Peralta och Danermark (2018) beskriver hur möjligheten att utvecklas i arbete påverkas av arbetsmiljön, där stöd från arbetsgivare och kollegor samt möjligheten att använda sin kompetens har betydelse. Parallellt visar Lexén, Hofgren och Bejerholm (2013b) hur matchning mellan individ, arbete och miljö samt olika stödsatser möjliggör deltagande i arbete. Utvecklingen framstår därmed som beroende av de möjligheter som ges i arbetsmiljön, där individens handlingsutrymme formas i relation till dessa villkor. Detta visar på möjligheten att utveckla självständighet inte enbart är kopplad till individens egna förmågor, utan i hög grad av vilka möjligheter till stöd, deltagande och ansvar som ges i arbetsmiljön.

Självständighet och arbetsroll framträder som något som utvecklas över tid i relation till erfarenheter, stöd och arbetslivets villkor. Självständighet tycks därmed formas i samspel med omgivningen, snarare än som utvecklas oberoende av de sammanhang där individen deltar.

DISKUSSION

Syftet med detta kapitel är att fördjupa förståelsen av de mönster som framträtt i analysen och belysa vad resultaten kan innebära i relation till tidigare forskning och de sammanhang där stödet ges. Inledningsvis presenteras en sammanfattning av studiens huvudsakliga resultat, följt av en metoddiskussion. Därefter förs en resultatdiskussion där resultaten sätts i ett vidare sammanhang, och avslutningsvis presenteras förslag på vidare forskning.

Sammanfattning

Resultaten visar att arbetslivsinriktat stöd inom SE och IPS formas i ett komplext samspel mellan praktiska och relationella aspekter, där stödets innehåll, genomförande och organisering påverkar individens möjligheter till deltagande i arbete. Praktiskt och emotionellt stöd framträder som nära sammanlänkande, där sättet stödet ges påverkar hur individen kan förstå och hantera arbetsrelaterade situationer. Delaktighet och inflytande formas i relation till individuella önskemål, sociala relationer och yttre villkor, medan relationen till stödpersonen har betydelse för hur stödet upplevs och fungerar i praktiken. Samverkan och rollfördelning mellan aktörer påverkar hur sammanhållet och begripligt stödet framstår, samtidigt som flexibilitet och tillgänglighet bidrar till att stödet kan anpassas till individens vardag. Kontinuitet i stöd och kontakt framträder som betydelsefullt för etablering och kvarvarande i arbete, medan självständighet utvecklas över tid i samspel med stöd, erfarenheter och arbetslivets villkor.

Metoddiskussion

Valet av en scoping study (litteraturöversikt) i kombination med tematisk analys har möjliggjort en översikt av hur arbetslivsinriktat stöd inom SE och IPS beskrivs i svensk forskning efter inträde i arbete för personer med psykisk funktionsnedsättning. Ansatsen innebär att studier som belyser olika aspekter av fenomenet kan inkluderas, och därmed omfattar analysen flera aspekter av fenomenet. Samtidigt innebär denna ansats vissa begränsningar som behöver beaktas. Eftersom någon systematisk kvalitetsgranskning inte har genomförts i denna studie har ingen bedömning i form av exempelvis betygssättning gjorts av de inkluderade studiernas vetenskapliga kvalitet. Detta innebär att studier med olika grad av tillförlitlighet kan ha inkluderats och getts utrymme i analysen, utan att dessa skillnader har vägts in. Detta ligger i linje med en scoping studys syfte, där fokus är att kartlägga ett forskningsfält snarare än att systematiskt värdera evidensens styrka (Arksey & O'Malley (2005). Avsaknaden av kvalitetsgranskning innebär att resultaten inte utgör en värdering av de enskilda studiernas kvalitet, utan istället identifierar mönster i det insamlade materialet.

Sökstrategin utformades för att försöka identifiera relevant forskning inom en svensk kontext, men val av databaser, sökord och inklusionskriterier kan ha påverkat vilka studier som identifierats. Det är möjligt att relevant forskning inte har fångats upp, exempelvis studier som publicerats i andra databaser eller som använder andra begrepp än de som ingått i sökstrategin. För att hantera detta har sökstrategin utformats med flera kombinationer av sökord, men det kan trots detta inte uteslutas att ytterligare relevanta studier hade kunnat identifierats. En bredare sökning eller användning av fler databaser hade kunnat leda till ett mer omfattande material, vilket i sin tur hade kunnat påverka vilka mönster som framträtt i analysen. Studiens omfattning och avgränsningar har påverkats av att arbetet genomförts inom ramen av ett examensarbete med begränsad tidsram, vilket har inneburit att mer omfattande och fördjupande sökningar inte kunnat genomföras.

Den tematiska analysen innebär att återkommande mönster i materialet identifieras och organiseras i teman. Samtidigt formas resultaten genom de tolkningar som görs under analysprocessen. Val av vad som kodas, hur koder grupperas och hur teman benämns påverkar vilka mönster som synliggörs, vilket innebär att andra sätt att strukturera materialet hade kunnat leda till delvis andra resultat. Detta innebär att resultaten inte kan ses som helt entydiga, utan som en möjlig tolkning av materialet. Mot denna bakgrund bör resultaten ses som en möjlig beskrivning av hur fenomenet framträder i den forskning som analyserats. Att urval och analys genomförts av en ensam person kan också ha haft betydelse för hur materialet tolkats. I en tolkande analys finns en risk att vissa aspekter av materialet uppmärksammas mer än andra. En alternativ ansats hade varit att involvera ytterligare personer i analysprocessen, vilket hade kunnat bidra till att pröva och nyansera de tolkningar som gjorts. Att så inte gjordes beror på att studien är en uppsats som utförts under viss tidspress.

Vidare har studien inte inkluderat ett konsultationssteg, vilket innebär att resultaten enbart bygger på publicerad forskning. Perspektiv från exempelvis yrkesverksamma inom området har därmed inte inkluderats i studien, vilket kan ha påverkat möjligheten att fånga hur stödet organiseras och fungerar i praktiken. Ett sådant steg hade kunnat bidra med ytterligare nyanser och eventuellt komplettera resultat som framträder i litteraturen.

För att öka studiens trovärdighet har analysprocessen dokumenterats, vilket möjliggör insyn i hur resultaten tagits fram. I arbetet har det även funnits en strävan att framställa resultaten så nära det analyserade materialet som möjligt, för att ge en så rättvisande bild som möjligt av hur fenomenet beskrivs i de inkluderade studierna. Samtidigt är resultaten beroende av de tolkningar som gjorts och bör därför förstås som en möjlig beskrivning av forskningsläget snarare än en heltäckande bild av fenomenet.

Metodval har sammanfattningsvis möjliggjort en strukturerad analys av ett förhållandevis omfattande material. Detta innebär att studiens resultat skulle kunna bidra med en möjlig förståelse av fenomenet, där andra tolkningar hade varit möjliga beroende på metodologiska val och analytiska utgångspunkter.

Resultatdiskussion

Resultaten från de inkluderande studierna visar att arbetslivsinriktat stöd inom SE och IPS inte framträder som en enhetlig eller tydligt avgränsad insats, utan snarare som en pågående process där stödets innehåll, organisering och varaktighet hänger ihop i det praktiska genomförandet. Detta ligger i linje med tidigare beskrivningar av IPS som en modell där stöd ges parallellt med arbete och anpassas över tid (Bond, Drake & Becker, 2012). Samtidigt framgår att stödet i praktiken utvecklas i mötet mellan individ, arbetsplats och organisatoriska villkor, snarare än enbart utifrån modellens principer. Stödets utformning varierar därmed beroende på situation, vilket gör att relationer och kontext får stor betydelse för hur det genomförs. En sådan förståelse innebär att arbetslivsinriktat stöd inte enbart kan ses som något som implementeras enligt en given modell. I stället framträder stödet som beroende av hur det anpassas och omsätts i konkreta situationer. Det pekar mot att kvaliteten i stödet inte enbart avgörs av vilka insatser som erbjuds, utan av hur dessa formas i praktiken. En alltför förenklad bild av IPS och SE som standardiserade modeller riskerar därför att förbise de delar av stödet som tycks vara mest avgörande.

En central iakttagelse i resultaten är att praktiskt och emotionellt stöd inte framträder som separata komponenter, utan som nära sammanflätade i konkreta arbetsrelaterade situationer. Betydelsen av stödet ligger därmed inte enbart i vilka insatser som genomförs, utan i hur de genomförs och upplevs i stunden. Hur individen bemöts och får stöd i att förstå och hantera situationer framstår som centralt. I relation till tidigare forskning som lyfter arbete som betydelsefullt för delaktighet och identitet (Bond et al. 2004) kan detta innebära att stödet inte enbart bidrar till att individen får tillgång till arbete, utan också till hur individen förstår och orienterar sig i arbetslivets sociala och praktiska sammanhang. Detta kan i sin tur förstås som att individens sätt att agera utvecklas i mötet med andra och i konkreta situationer, vilket ligger nära det som Mead (1934) beskriver om hur mening utvecklas i interaktion med andra.

När det gäller individens delaktighet framträder en tydlig spänning mellan individens önskemål och de möjligheter som faktiskt finns. Att preferenser lyfts som en utgångspunkt i stödprocessen innebär inte nödvändigtvis att de kan förverkligas fullt ut. Val formas i stället i relation till vilka alternativ som framstår som möjliga i den aktuella situationen. Delaktighet handlar därmed inte enbart om att uttrycka önskemål, utan om i vilken utsträckning dessa kan omsättas i praktiken. I relation till forskning som tar upp strukturella hinder (Brouwers, 2020) kan detta förstås som att individens handlingsutrymme inte enbart formas av det stöd som erbjuds,

utan också av de villkor som omger arbetslivet. Handlingsutrymmet framstår således som något som utvecklas i samspelet mellan individ och omgivning, det vill säga vad Askheim och Starrin (2007) beskriver i relation till empowerment, där möjlighet att påverka sin situation är beroende av både egna resurser och de sammanhang individen befinner sig i. Detta innebär att individen kan förstås som en aktiv aktör i sitt eget liv, men där möjligheten att agera samtidigt är beroende av dessa ramar.

Det som framträder som särskilt centralt i resultaten är betoningen på relationen mellan individ och stödperson. Relationens betydelse tycks genomgående vara avgörande för hur stödet upplevs, förstås och används i praktiken, där tillit, bemötande och samspel får en central roll. Beskrivningar av att bli lyssnad på och bemött som en person snarare än patient tyder på att relationen kan fungera som en grund för hur andra delar av stödet får betydelse. I detta avseende framstår relationen inte bara som en del av stödet, utan som något som möjliggör att andra insatser får genomslag. När individen upplever relationen som trygg kan det skapa utrymme att pröva, göra misstag och utveckla sitt sätt att agera i arbetsrelaterade situationer. Detta anknyter till Heidegren och Wästerfors (2019) beskrivning av hur individens förståelse av sig själv och sin situation utvecklas i social interaktion. Relationen kan därmed förstås som ett sammanhang där individen ges möjlighet att tolka, pröva och successivt omforma sitt handlande. Det kan även innebära att relationen bidrar till ett medvetandegörande, där individen utvecklar en ökad förståelse för sin situation och sina möjligheter att påverka den.

Relationen framträder dock inte som entydigt stabil då den även rymmer en viss komplexitet. Bond (2004) beskriver stödpersonen som en aktör med flera funktioner, där rollen omfattar både stöd till individen och samverkan med arbetsgivare i processen att etablera och upprätthålla en anställning. Detta kan alltså innebära att stödpersonen behöver förhålla sig till flera olika krav parallellt. I relation till resultaten för de inkluderade studierna där relationen kan upplevas som passiv eller alltför styrande kan detta förstås som ett uttryck för de spänningar som kan uppstå i stödpersonens dubbla roll. Relationen kan därmed innebära en balans mellan att stödja individens behov och att förhålla sig till andra krav som arbetet innebär, vilket kan påverka hur stödet upplevs i praktiken. Detta synliggör att när relationen inte etableras eller inte upprätthålls över tid kan även andra delar av stödet blir svårare att ta till sig. Det kan till exempel innebära att individen i större utsträckning lämnas att själv tolka och hantera arbetsrelaterade situationer, vilket kan vara särskilt utmanande i en kontext där kraven redan är höga. Detta synliggör även att relationen rymmer maktaspekter som kan påverka hur stödet utformas och upplevs.

Kontinuitet framträder således som en förutsättning för att relationen ska kunna få betydelse. När kontakten är återkommande och präglad av tillit kan individen successivt utveckla trygghet i hur olika arbetsrelaterade situationer kan hanteras. Det kan skapa utrymme att stegvis pröva nya sätt att agera och bygga erfarenhet över tid. Om denna kontinuitet däremot bryts, till exempel vid personalbyte eller bristande uppföljning, kan det innebära att denna sammanhängande förståelse också försvagas. Detta kan påverka hur förutsägbart och hanterbart stödet upplevs, och i förlängningen individens tilltro till sin egen förmåga, vilket relaterar till self-efficacy (Bandura 1978) där tilltro utvecklas genom erfarenheter av att hantera situationer och få återkoppling. Kontinuitet framstår således som något som innebär en frekvens, det vill säga hur ofta individen och stödpersonen har kontakt. Snarare handlar det om att stödet finns tillgängligt över tid och kan variera eller återupptas

vid behov. Relationens varaktighet blir i detta avseende centralt, eftersom en fortsatt kontakt gör det möjligt att anpassa stödet utifrån individens utveckling och de situationer som uppstår över tid. Detta kan bidra till att skapa en känsla av sammanhang i en annars föränderlig process. Samtidigt synliggör detta också en sårbarhet, då stödet i hög grad blir beroende av långvariga relationer med enskilda stödpersoner.

Mot bakgrund av resultaten från de inkluderade studierna kan SE och IPS behöva diskuteras i ett bredare perspektiv. Som framgår i inledningen har modellen tidigare utvärderats utifrån arbetsutfall, såsom hur många som får arbete eller hur många timmar individerna arbetar (Bond 2004; Bond, Campbell och Drake, 2012). I relation till resultaten i denna studie finns det dock anledning att problematisera vad som egentligen räknas som framgång. Att få ett arbete innebär inte nödvändigtvis att individen kan kvarstå i arbete över tid, särskilt om relationen, kontinuiteten i stödet och möjligheten att hantera arbetsituationer inte fungerar. Resultaten i denna studie pekar snarare mot att det är i de mer långsiktiga processerna som stödets betydelse blir tydlig. Detta väcker frågor om i vilken utsträckning nuvarande evidens fångar dessa aspekter, eller om fokus på att få arbete riskerar att ge en förenklad bild av vad stödet innebär i praktiken. Det kan därför finnas skäl att i större utsträckning uppmärksamma kvarvaro i arbete samt individens möjlighet att hantera arbetslivets krav över tid, snarare än enbart fokusera på inträde i arbete. I detta framträder även betydelsen av hur samverkan mellan olika aktörer fungerar i praktiken och i vilken utsträckning insatser integreras.

Tillsammans pekar resultaten mot att arbetslivsinriktat stöd inom SE och IPS behöver förstås som en relationell och situationsbunden process, där relationen mellan individ och stödperson framstår som särskilt central. Det innebär att stödets betydelse inte enbart handlar om vad som görs, utan om hur det genomförs och upprätthålls över tid. Det kan därför finnas anledning att i högre grad uppmärksamma relationens betydelse och kontinuitet, både i forskning och i praktiken, då dessa tycks vara avgörande för individens möjligheter att inte bara få, utan också kvarstå i arbete.

Vidare forskning

Som en sammanfattande slutsats av denna studie framträder ett möjligt behov av vidare forskning, vilket utvecklas nedan.

Utifrån studiens resultat framträder ett behov av vidare forskning som mer specifikt undersöker hur relationen mellan individ och stödperson utvecklas över tid och vilken betydelse denna har för individens möjlighet att kvarstå i arbete. Resultaten tyder på att relationen inte enbart utgör en del av stödet, utan i många fall fungerar som en förutsättning för att andra insatser ska få betydelse. Samtidigt framträder relationen som föränderlig, där variation i kvalitet och kontinuitet tycks påverka hur stödet fungerar i praktiken. Fördjupad kunskap om hur denna relation etableras, upprätthålls och förändras över tid, samt vilken betydelse denna variation i kvalitet har för stödets funktion, kan därför bidra till en bättre förståelse av vilka faktorer som är centrala för individens möjlighet att hantera arbetsrelaterade situationer och kvarstå i arbete.

Resultaten pekar också mot att kontinuitet i stöd inte i första hand handlar om hur ofta eller hur mycket stöd som ges, utan om att stödet finns tillgängligt över tid. För

att få en djupare förståelse av vad detta innebär i praktiken behövs således studier som följer stödprocessen över längre tid. Ett sådant angreppssätt kan synliggöra hur relationer, stödinsatser och individens möjligheter att agera förändras i samspel, samt hur dessa förändringar hänger samman med individens förutsättningar att hantera arbetslivets krav.

Vidare framgår att stödets betydelse blir särskilt tydlig en tid efter att individen har påbörjat ett arbete, snarare än enbart i själva inträdet. Även detta lyfter således fram behovet av att i högre grad rikta forskningen mot vad som sker över tid i arbete, där fokus behöver vara hur individer hanterar vardagliga arbetssituationer och vilka faktorer som bidrar till att de kan stanna kvar eller ej. En sådan inriktning kan sammanfattningsvis bidra till att bredda förståelsen av SE och IPS, genom att även uppmärksamma de processer som följer efter etablering i arbete.

REFERENSER

American Psychiatric Association. (2022). Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders. DSM-5-TR. *American Psychiatric Association Publishing*. doi: 10.1176/appi.books.9780890425787.

Areberg, C. & Bejerholm, U. (2013). The effect of IPS on participants' engagement, quality of life, empowerment, and motivation: a randomized controlled trial. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*, 20(6), s. 420-428. doi:10.3109/11038128.2013.765911.

Areberg, C., Björkman, T. & Bejerholm, U. (2013). Experiences of the individual placement and support approach in persons with severe mental illness. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 27(3), s. 589–596. doi:10.1111/j.1471-6712.2012.01056.x.

Arksey, H. & O'Malley, L. (2005). Scoping studies: Towards a methodological framework. *International Journal of Social Research Methodology: Theory and Practice*, 8(1), s. 19–32. doi:10.1080/1364557032000119616.

Askheim, O. P. (2007). Empowerment – olika infallsvinklar. I: Askheim, O. P. & Starrin, B. (Red.) *Empowerment i teori och praktik*. s. 18-31. Gleerup: Malmö.

Askheim, O. P., & Starrin, B. (2007). Empowerment – ett modeord? I: Askheim, O. P. & Starrin, B. (Red.) *Empowerment i teori och praktik*. s. 9-17. Gleerup: Malmö.

Axelsson, R. and Axelsson, S. B. (2006). Integration and collaboration in public health—a conceptual framework. *International Journal of Health Planning & Management*, 21(1), s. 75–88. doi:10.1002/hpm.826.

Bandura, A. (1978). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Advances in Behaviour Research and Therapy*, 84(2), s. 191-215. doi:10.1037/0033-295X.84.2.191.

Baxter, S., Cullingworth, J., Whitworth, A., Runswick-Cole, K. & Clowes, M. (2024). Understanding interventions and outcomes in supported employment and individual placement support: A qualitative evidence synthesis. *Disability and Health Journal*, 17(2), s. 1-10. doi:10.1016/j.dhjo.2024.101579.

Bejerholm, U., Areberg, C., Hofgren, C., Sandlund, M. & Rinaldi, M. (2015). Individual Placement and Support in Sweden- A randomized controlled trial. *Nordic Journal of Psychiatry*, 69(1), s. 57-66. doi:10.3109/08039488.2014.929739

Bejerholm, U. and Björkman, T. (2011). Empowerment in supported employment research and practice: Is it relevant?. *International Journal of Social Psychiatry*, 57, s. 588–595. doi:10.1177/0020764010376606

Bond, G. R. (2004). Supported Employment: Evidence for an Evidence-Based Practice. *Psychiatric Rehabilitation Journal*, 27(4), s. 345-359. doi:10.2975/27.2004.345.359.

Bond GR, Campbell K, Drake RE. (2012) Standardizing measures in four domains of employment outcomes for individual placement and support. *Psychiatric Services*, 63(8), s. 751-757.

<https://doi.org/10.1176/appi.ps.201100270>

Bond, G. R., Drake, R. E. & Becker, D. R. (2012). Generalizability of the Individual Placement and Support (IPS) model of supported employment outside the US. *World Psychiatry*, 11(1), s. 32-39. doi:10.1016/j.wpsyc.2012.01.005.

Bond, G.R., Salyers, M. P., Rollins, A. L., Rapp, C. A., & Zipple, A. M. (2004). How Evidence-Based Practices Contribute to Community Integration. *Community Mental Health Journal*, 40(6), s. 569–588. doi:10.1007/s10597-004-6130-8.

Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), s. 77-101. doi:10.1191/1478088706qp063oa

Brohan, E., Henderson, C., Wheat, K., Malcolm, E., Clement, S., Barley, E. A., Slade, M. & Thornicroft, G. (2012). Systematic review of beliefs, behaviours and influencing factors associated with disclosure of a mental health problem in the workplace. *BMC Psychiatry*, 12(11), s. 1-14. doi:10.1186/1471-244X-12-11.

Brouwers, E. P. M. (2020). Social stigma is an underestimated contributing factor to unemployment in people with mental illness or mental health issues: position paper and future directions. *BMC Psychology*, 8(1), s. 1–7. doi:10.1186/s40359-020-00399-0.

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 3 uppl., Liber. Malmö.

Danermark, B. & Germundsson, P. (2007). *Nya vägar till arbetsmarknaden-kvalitetssäkring av samverkan*. Kaltes Grafiska. Sundsvall.

Eldén, S. (2020). *Forskningsetik- Vägval i samhällsvetenskapliga studier*. Studentlitteratur. Lund.

Forsberg, C. & Wengström, Y. (2015). *Att göra systematiska litteraturstudier*. 4 uppl., Natur och kultur. Stockholm.

Freire, P. (1974). *Education for Critical Consciousness*. Continuum. New York.

Goffman, E. (2020). *Stigma: Den stämplades roll och identitet*. 5 uppl., Studentlitteratur. Lund.

Gustafsson, J. (2014). *Supported employment i en svensk kontext: förutsättningar när personer med funktionsnedsättning når, får och behåller ett arbete*. Diss. Örebro universitet.

[Smutstitelsida \(Titel utan undertitel\)](#)

Gustafsson, J., Peralta, J. & Danermark, B. (2013). The employer's perspective on supported employment for people with disabilities: successful approaches of Supported employment organizations. *Journal of Vocational Rehabilitation*, 38(2), s. 99–111. doi:10.3233/JVR-130624.

Gustafsson, J., Peralta, J. & Danermark, B. (2018). Supported employment and social inclusion – experiences of workers with disabilities in wage subsidized employment in Sweden. *Scandinavian Journal of Disability Research*, 20(1), s. 26-36. doi:10.16993/sjdr.36.

Heidegren, C-G. & Wästerfors, D. (2019). *Den interagerande människan*. 2 uppl., Gleerups. Malmö.

Hillborg, H. (2010) *Erfarenheter av rehabiliteringsprocessen mot ett arbetsliv: brukarens och de professionellas perspektiv*. Diss. Örebro universitet.
[FULLTEXT02.pdf](#)

Hillborg, H., Bergmark, M. & Bejerholm, U. (2021). Implementation of individual placement and support in a first-episode psychosis unit: A new way of working. *Social Policy & Administration*, 55(1), s. 51–64. doi:10.1111/spol.12611.

Johansson, P., Aydin, E., Bergendorff, S., Granqvist, N., Josephson, M. & Sohlberg, I. (2010). *Arbetslivsinriktad rehabilitering. Underlagsrapport till den parlamentariska socialförsäkringsutredningen*. Inspektionen för socialförsäkringen. Stockholm.

[\(PDF\) Arbetslivsinriktad rehabilitering](#)

Khoronzhevych, M., Maximova-Mentzoni, T., Gubrium, E. & Muller, A. E. (2022). Participant Engagement in Supported Employment: A Systematic Scoping Review. *Journal of Occupational Rehabilitation*, 32(3), s. 414–425. doi:10.1007/s10926-021-09987-2.

Kim, S. J., Bond, G. R., Becker, D. R., Swanson, S. J. & Langfitt-Reese, S. (2015). Predictive validity of the Individual Placement and Support fidelity scale (IPS-25): A replication study. *Journal of Vocational Rehabilitation*, 43(3), s. 209-216. doi:[10.3233/JVR-150770](#)

Lexen, A. (2014) *Work and psychiatric disabilities. A person, environment, and occupation perspective on Individual Placement and Support*. Diss. Lund universitet. [4316672.pdf](#)

Lexén, A., Emmelin, M., & Bejerholm, U. (2016). Individual Placement and Support is the keyhole: Employer experiences of supporting persons with mental illness. *Journal of Vocational Rehabilitation*, 44(2), s. 135–147. doi:10.3233/JVR-150786.

Lexen, A., Hofgren, C., & Bejerholm, U. (2013a). Support and process in individual placement and support: A multiple case study. *Work*, 44(4), s. 435–448. doi:10.3233/WOR-2012-1360.

Lexen, A., Hofgren, C., & Bejerholm, U. (2013b). Reclaiming the worker role: Perceptions of people with mental illness participating in IPS. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*, 20(1), s. 54-63. doi:10.3109/11038128.2012.693946.

McGurk, S.R. & Mueser, K.T. (2004) Cognitive functioning, symptoms, and work in supported employment: A review and heuristic model. *Schizophrenia Research*, 70(2–3), s. 147–173. doi:10.1016/j.schres.2004.01.009.

Mead, G. H. (1934). *Mind, Self, and Society from the Standpoint of a Social Behaviorist*. The University of Chicago Press. Chicago.

Modini, M., Tan, L., Brinchmann, B., Wang, M-J., Killackey, E., Glozier, N., Mykletun, A. & Harvey, S-B. (2016). Supported employment for people with severe mental illness: Systematic review and meta-analysis of the international evidence. *The British Journal of Psychiatry*. 209(1). s. 14-22. doi:10.1192/bjp.bp.115.165092

Nationell psykiatrisamordning (2006). *Vad är psykiskt funktionshinder?* (Rapport 2006:5). Statens Offentliga Utredningar. [untitled](#)

Nygren, U., Markström, U. & Bernspång, B. (2016). Processes towards employment among persons with psychiatric disabilities: a study of two individual placement and support programmes in Sweden. *Scandinavian Journal of Disability Research*, 18(1), s. 32–51. doi:10.1080/15017419.2014.964765.

Nygren, U., Markström, U., Svensson, B., Hansson, L. & Sandlund, M. (2013). Predictors of vocational outcomes using Individual Placement and Support for people with mental illness. *Work*, 45(1), s. 31–39. doi:10.3233/WOR-131598

Piippola, S. (2010). Arbetslinjen - social trygghet eller risk?. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 17(3–4), s. 255–269.

Prop. 2016/17:188. *Nationellt mål och inriktning för funktionshinderpolitiken*.

Prop. 2023/24:1. *Budgetpropositionen för 2024*.

Regeringen (2021). *Strategi för systematisk uppföljning av funktionshinderpolitiken under 2021-2031*. Socialdepartementet.

[Strategi för systematisk uppföljning av funktionshinderspolitiken under 2021-2031](#)

Regeringskansliet (2011). *FN:s konventioner om mänskliga rättigheter*.

regeringen.se/contentassets/87af45b9fb7f449a909b686204bb5527/fns-konventioner-om-manskliga-rattigheter/

Sandlund, M. (2014). *Vad är psykisk funktionsnedsättning? I: Brunt, D. & Hansson, L (red). Att leva med psykisk funktionsnedsättning- livssituation och effektiva vård- och stödinsatser*. uppl. 2. s. 21-45. Lund: Studentlitteratur.

SCB (2022). *Situationen på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning*. Statistikmyndigheten.

[Situationen på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning](#)

Schuller, S., de Rijk, A., Corin, L. & Bertilsson, M. (2024). Mental Health Stigma in the Workplace and its Association with Possible Actions of Managers to Prevent Sickness Absence of Employees with Mental Health Problems in the Swedish Private Sector: a Video Vignette Study. *Journal of Occupational Rehabilitation*, 35(3), s. 533–546. doi:10.1007/s10926-024-10220-z.

SFS 2008:567. *Diskrimineringslag*.

SFS 2025:400. *Socialtjänstlag*.

Socialdepartementet (2008). *FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning*.

[FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning](#)

Socialstyrelsen (2012). *Att inventera behov. Inventering av gruppen personer med psykisk funktionsnedsättning*.

[Att inventera behov Inventering av gruppen personer med psykisk funktionsnedsättning](#)

Socialstyrelsen (2024a). *Begrepp inom området psykisk hälsa*.

[Begrepp inom området psykisk hälsa](#)

Socialstyrelsen (2024b). *Internationell klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa (ICF)*.

[Internationell klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa \(ICF\)](#)

SOU 2019:23 *Styrkraft i funktionshinderspolicen*.

Sundermann, L. M., Haunberger, S., Gisler, F., & Kita, Z. (2023). How do supported employment programs work? Answers from a systematic literature review. *International Journal for Educational and Vocational Guidance*, 23(3), 659–679.

<https://doi.org/10.1007/s10775-022-09533-3>

Tengqvist, A. (2007). Att begränsa eller skapa möjligheter- om centrala förhållningssätt i empowermentarbete. I: Askheim, O. P. & Starrin, B. (Red.) *Empowerment i teori och praktik*. s. 76-89. Gleerup: Malmö.

Tideman, M., Hurtig, P., Holmbom, M., Heyda, M., Samuelsson, F. & Skarp, J. (2015). *Långsiktiga effekter? Personer med funktionsnedsättning och deras etablering på arbetsmarknaden med stöd av supported employment- En uppföljning ur arbetstagarperspektiv*. Högskolan Halmstad.

[FULLTEXT04.pdf](#)

Topor, A., Borg, M., Girolami, D. & Davidson, D (2011). Not just an individual journey: Social aspects of recovery. *International Journal of Social Psychiatry*. 57(1), s. 90-99. doi:10.1177/0020764010345062.

Topor, A., & Ljungberg, A. (2016). "Everything is so relaxed and personal" - The construction of helpful relationships in individual placement and support. *American Journal of Psychiatric Rehabilitation*, 19(4), s. 275–293. doi:10.1080/15487768.2016.1255276.

Vetenskapsrådet. (2024). *God forskningssed 2024*.

[God forskningssed 2024 - Vetenskapsrådet](#)

WHO (2019). *International classification of diseases for mortality and morbidity statistics* (11th revision; ICD-11). [icd11factsheet en.pdf](#)

Zimmerman, M. A. (1995). Psychological empowerment: issues and illustrations. *American Journal of Community Psychology*, 23(5), s. 581–599. doi:10.1007/BF02506983.

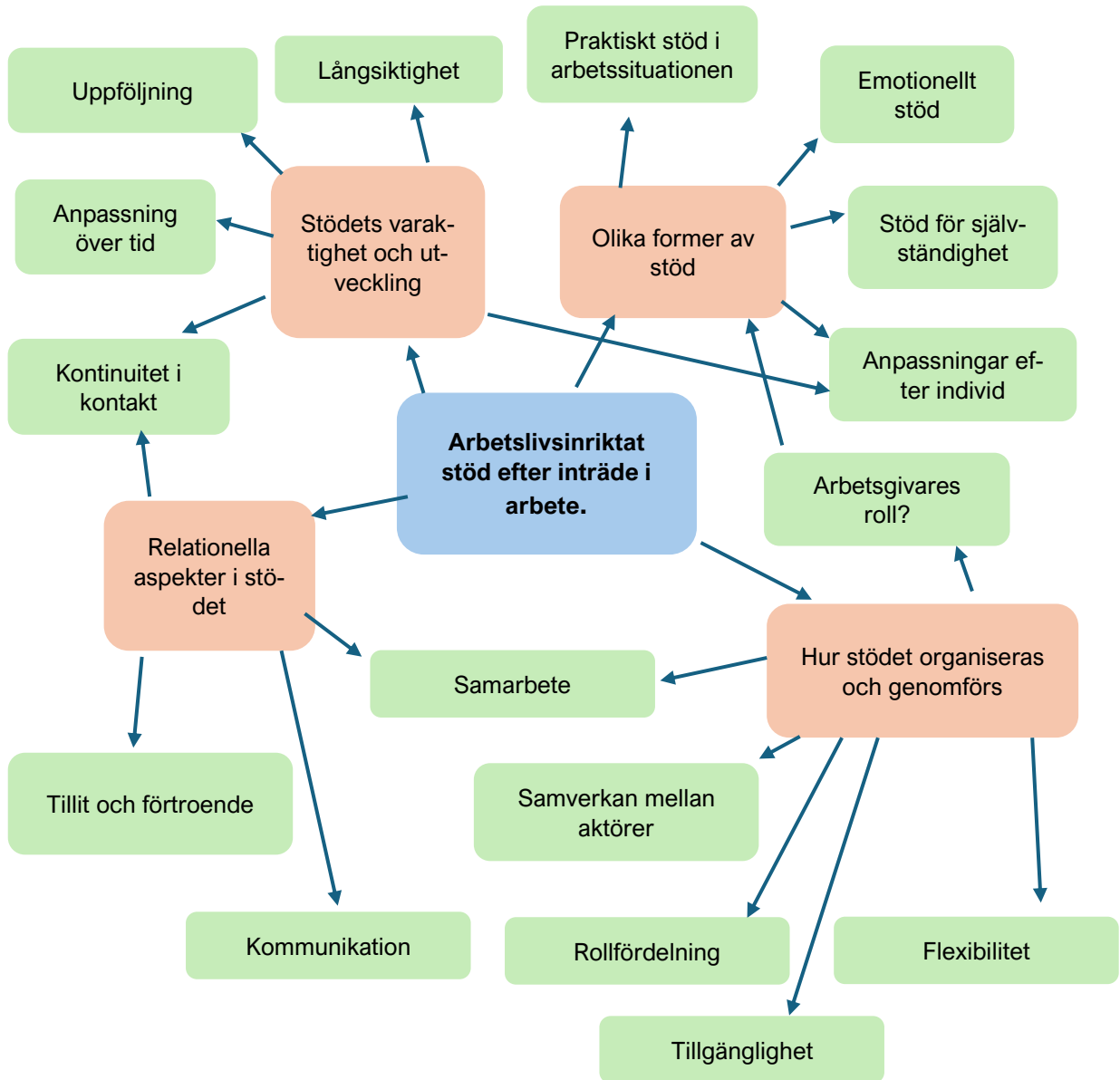
BILAGA 1. Översikt av inkluderade studier.

Författare och år	Syfte	Studiedesign/metod	Urval/deltagare (inkl. kontext)	Typ av insats (SE/IPS)	Centrala fynd (relevant för studien)
Areberg & Bejerholm (2013)	Att undersöka effekterna av IPS på icke-yrkesrelaterade utfall såsom livskvalitet, empowerment, motivation och aktivitetsengagemang.	Randomiserad kontrollerad studie (RCT)	120 personer med svår psykisk sjukdom i svensk kontext.	IPS (jämförs med traditionell rehabilitering)	IPS visade positiva effekter på livskvalitet, empowerment och arbetsmotivation. Resultaten indikerar att IPS kan bidra till ökat aktivitetsengagemang jämfört med traditionell rehabilitering. Förbättringarna kopplas till IPS-modellens individcentrerade arbetssätt, kontinuerliga stöd och fokus på deltagarens egna mål och preferenser.
Areberg, Björkman & Bejerholm (2013)	Att undersöka deltagares upplevelser av att delta i IPS samt deras erfarenheter av stöd från en employment specialist	Kvalitativ studie med intervjuer, analyserade med kvalitativ innehållsanalys.	17 personer med svår psykisk ohälsa i Sverige som deltar i IPS.	IPS	IPS upplevs skapa hopp, mening och motivation genom individanpassat stöd. Relationen till employment specialist och deltagarens egen motivation är centrala i processen.
Gustafsson, Peralta & Danermark (2013)	Att undersöka arbetsgivares perspektiv på vad som utgör framgångsrikt stöd från SE-organisationer vid anställning av personer med funktionsnedsättning.	Kvalitativ studie med semistrukturerade intervjuer och kvalitativ innehållsanalys.	20 arbetsgivare/chefer från privat och offentlig sektor i Sverige med erfarenhet av anställda personer med funktionsnedsättning via SE.	SE	Resultatet visar att SE-organisationer fyller tre centrala funktioner i relation till arbetsgivare: som förmedlare, vägledare och problemlösare. Stödets utformning präglas av kontinuerlig tillgänglighet, ansvarstagande och relationsbyggande, vilket bidrar till ökad trygghet och tillit hos arbetsgivare. Detta framstår som avgörande för deras vilja att anställa och behålla personer med funktionsnedsättning.
Gustafsson, Peralta & Danermark (2018)	Att undersöka hur personer med funktionsnedsättning som fått arbete genom SE upplever social inkludering på	Kvalitativ studie med semistrukturerade intervjuer	19 personer med olika funktionsnedsättningar i Sverige. Anställda	SE	Social inkludering i arbete påverkas av att känna sig som en värdefull arbetstagare och att uppleva social tillhörighet. Matchning

	arbetsplatsen samt hur arbetsförhållanden påverkar dessa upplevelser.		lönebidragsanställningar och med erfarenhet av SE-stöd		mellan individ och arbete samt naturligt stöd från kollegor är centrala faktorer
Hillborg, Bergmark & Bejerholm (2020)	Att undersöka implementeringsprocessen av IPS i ett team för personer med förstahandspsykos i Sverige med fokus på hur integration och samarbete utvecklas över tid.	Kvalitativ longitudinell studie med upprepade intervjuer (initialt, efter 6 och 12 månader), analyserad med grounded theory.	16 teammedlemmar (psykiatrisk personal och IPS-specialister) i ett svenskt FEP-team där IPS integrerades i psykiatrisk vård.	IPS	Implementeringen av IPS präglas initialt av osäkerhet och ambivalens kring roller, informationsdelning och samarbete. Över tid utvecklas ökad tillit, gemensam förståelse och integrerat arbetssätt. IPS bidrar till mer personcentrerat stöd, minskad arbetsbelastning och bättre integration mellan vård och arbete, men fortsatt behov av tydligare struktur och långsiktigt stöd framhålls.
Lexén (2014)	Att undersöka hur IPS kan optimeras för att skapa hållbara arbetsliv för personer med svår psykisk ohälsa.	Sammanläggningsavhandling med multipla metoder (kvalitativa intervjuer, fallstudie, tvärsnittsstudie och grounded theory)	Personer med svår psykisk ohälsa som deltar i IPS samt arbetsgivare.	IPS	IPS-stödet omfattar jobb-matchning, individuella anpassningar och kontinuerligt stöd på och utanför arbetsplatsen. Arbetsgivarens stöd och relation till arbetskonsulenten är centrala. Arbete upplevs både meningsfullt och utmanande.
Lexén, Emmelin & Bejerholm (2016)	Att undersöka arbetsgivarens erfarenheter av att anställa personer med psykisk ohälsa genom IPS samt hur stödprocessen upplevs och hanteras i praktiken.	Kvalitativ studie med semistrukturerade intervjuer	Arbetsgivare i svensk kontext som har erfarenhet av att anställa personer med psykisk ohälsa inom IPS	IPS	Arbetsgivarens roll är central och stödet präglas av samarbete med IPS-coachen. Kontinuerligt stöd, flexibilitet och förtroendefulla relationer möjliggör anställning och kvarstannande i arbete. Anpassningar och stöd sker både i direkt arbete och genom samverkan med IPS.
Lexén, Hofgren & Bejerholm (2013a)	Att undersöka hur stöd och process inom IPS utformas över tid, med fokus på individens perspektiv samt samspelet mellan person, miljö och aktivitet (PEO-modellen)	Kvalitativ multipel fallstudie (longitudinell)	Fem personer med svår psykisk sjukdom i svensk IPS-verksamhet, följda under 12 månader.	IPS	IPS-stödet innefattar jobbsökande, individanpassad matchning och kontinuerligt stöd på och utanför arbetsplatsen. Anpassningar riktas främst mot sociala svårigheter och stress, och employment specialist har en central roll i att koordinera stödet.

Lexén, Hofgren och Bejerholm (2013b)	Att undersöka hur personer med psykisk ohälsa som deltar i IPS upplever arbete och hur arbetsmiljön påverkar deras arbetsförmåga	Kvalitativ studie med semistrukturerade intervjuer, analyserade med kvalitativ innehållsanalys.	19 personer med psykisk ohälsa i svensk IPS-verksamhet som nyligen påbörjat arbete i reguljära arbetsmiljöer.	IPS	Arbete upplevs som både stödjande och utmanande, där individen strävar efter att anpassa sig till arbetsrollen. Arbetsgivarens stöd, sociala relationer och individens egna strategier är centrala för att hantera krav i arbetet. Kontinuerligt stöd och god matchning mellan individ och arbetsmiljö är avgörande.
Nygren, Markström & Bernspång (2016)	Att beskriva och analysera processer inom IPS med fokus på vilka omständigheter som påverkar individens rehabiliteringsprocess mot arbete.	Kvalitativ multipel fallstudie med både kvalitativa och kvantitativa datakällor (mixed methods-inslag)	Fem personer (3 kvinnor, 2 män) med psykisk funktionsnedsättning i svensk IPS-verksamhet, följda över 24 månader.	IPS	IPS präglas av en relationell och individanpassad process där IPS-coachen har en central roll. Kontinuerligt stöd, reflektion över erfarenheter och samordning mellan aktörer är avgörande för utveckling mot arbete och förändrad självbild.
Topor & Ljungberg (2016)	Att undersöka hur deltagare i IPS beskriver relationen till sin arbetsspecialist och vad som kännetecknar hjälpsamma relationer	Kvalitativ studie baserad på intervjuer, analyserade med tematisk analys.	Nio deltagare i IPS-verksamheter i svensk kontext.	IPS	Relationen till arbetsspecialisten framstår som central och skiljer sig från traditionella vårdrelationer genom att vara mer personlig, flexibel och handlingsorienterad. IPS möjliggör nära och tillitsfulla relationer där deltagarens önskemål styr och där stöd ges genom konkret handling, vilket bidrar till ökad självkänsla och bättre arbetsutfall.

BILAGA 2. Initiala teman och underteman

Bilaga 2. Figuren visar resultatet av temabildningen i form av preliminära teman (rosa) och underteman (gröna). Syftet är att synliggöra analysens struktur i ett skede där kategoriseringar och avgränsningar fortfarande är under utveckling.